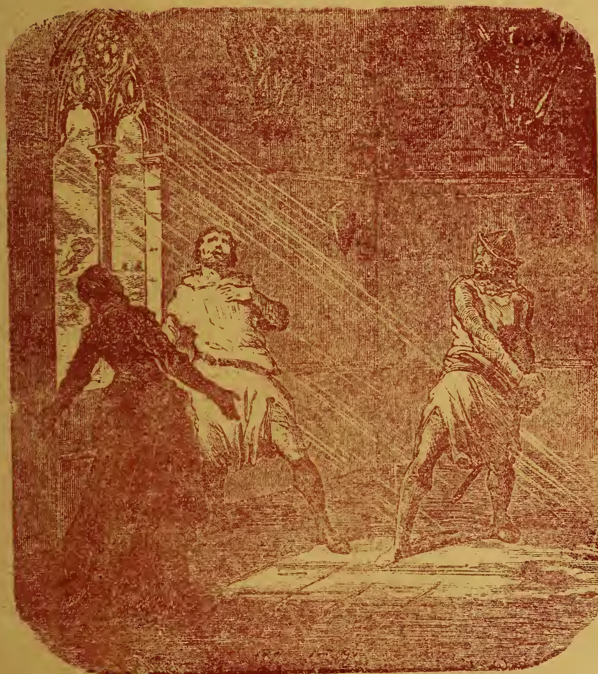
Serafí Pitarra (pseud)

F. Soler

¡O REY O RES!

DRAMA EN TRES ACTES.

Preu: 2 Pessetes.

¡Ò REY Ó RES!

¡O REY Ó RES!

DRAMA HISTÓRICH EN TRES ACTES

Y EN VERS CATALÁ

ORIGINAL DE

D. Serafí Pitarra y D. Enrich Carreras

Estrenat ab estraordinari éxit en lo Teatro de Varietats
la nit del 30 Juliol de 1866.

SEGONA EDICIÓ

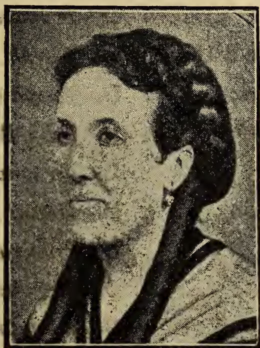
BARCELONA
IMPREMPTA DE SALVADOR BONAVÍA
CARRER DE PETRITXOL, 2.
1908.

Habiendo examinado este drama, no hallo inconveniente en que su representacion sea autorizada.

Madrid 11 Julio de 1866.

El Censor de teatros,
Narciso Serra.

A D.ª FRANCISCA SOLER DE ROS

Per gratitut, per amistat y per deber se us debía una demostració de afecte; accepti donchs, la bona amiga y la gran artista, aquesta dedicatoria y etern será lo agrahiment de

Los autors.

REPARTIMENT

PERSONATGES	ACTORS
María.	D.ª *Balbina Pí.*
Dona Margarida. . . .	D.ª *Francisca Soler.*
D. Jaume, Comte d'Urgell.	D. *Joseph Villahermosa.*
Lo infant D. Enrich. . .	D. *Joseph Clucelles.*
Berenguer de Fluviá. . .	D. *Joan Bertran.*
Fra Benet.	D. *Fernando Puiguriguer.*
D. Anton de Luna. . .	D. *Miquel Llimona.*
Manfredo.	D. *Francisco Puig.*
Ciutadá 1.er.	D. *Lleó Fontova.*
Ciutadá 2.on.	D. *Joaquím Vigorría.*
Capitá.	D. *Joseph Gener.*

Capitans castellans, catalans y gascons. Patges, poble, soldats, etc. etc. etc.

La acció en lo sigle XV.

Acte II. Escena final.

ACTE PRIMER

LA FLOR DESFULLADA

Rica cambra del palau dels comtes d'Urgell. Al fondo, una galería d'alt d'una escalinata que sía practicable; grans finestrals, un á cada costat, en primer terme. Damunt d'una taula molts pergamins y llibres. En segon terme lo trono, aprop del qual y damunt coixins de vellut, hi haurá una corona comtal. Es de nit; la escena il-luminada. Trofeus y armas per tot.

ESCENA PRIMERA

D. JAUME, FLUVIÁ, LUNA, FRA BENET.

(*Lo primer sentat al costat de la taula, Fra Benet a l'altre. Fluviá y Luna drets.*)

D. JAUM. Nobles senyors, escoltaume:
jo sé bé que'm sou lleals,
y tocant á n'est assumpto
me podreu dir la vritat.
Só aquell á qui la corona
d'aquestos regnes pertany?
Só aquell á qui's refería
lo rey en Martí lo Humá
quant estantne en la agonía,
y més que ab mots, ab senyals
digué que fós rey d'est regne
aquell á qui en dret tocás?
Jo crech que sí.. crech que'm toca,
mes podría esta obcecat,

y per xó paré us demano.

FLUV. Vostre dret, bon Comte, es clar
com ho es lo sol á mitxdía.

LUNA. Jo de vos me crech vassall.

D. JAUM. Aqui tinch copia de l'acta
que en Valldonzella 's firmá
quant lo rey Martí ..

FRA. B. Requiescat.

FLUV. Lo trono á vos vos pertany.

FRA. B. Vos, á més, del Rey en vida,
ja vareu serne nombrat
de sos regnes y dominis
procurador general;
tal cárrech en nostra terra
en totstemps se sol donar
al fill primogénit; ergo
dantvos á vos cárrech tal,
en vos son successor veya
lo rey en Martí l'Humá.

D. JAUM. Axís doncns, creyeu vosaltres
que puch ab rahó esperar
que'l Parlament que's trobava
no fa molt reunit en Casp,
per donar rey á aquets pobles,
mon dret regoneixerá?

FLUV. May ho he duptat.

LUNA. Ni jo ho dupto.

D. JAUM. A vos, pare, qué us apar?

FRA. B. Que'l dret es vostre, y espero
que en que'l teniu convindrá
lo Parlament, si bé es cosa
que per ara sols Deu sap.

D. JAUM. Ho acertas donchs, mare mía! (*Joyòs.*)
meu es lo dret... sí., es vritat.
Y ab tot, jo no tinch confiansa.
En Vicens Ferré... Aquest Sant! (*Concentrat.*)
me persegueix ab tanta ira,
y sa influencia es ja tal...

FLUV. Prompte sabrém bonas novas.

D. JAUM. Ah! Las novas tardan tant!

LUNA. No ha passat, senyor, encara
la hora fixada.

D. JAUM. (*Alentantse.*) Es vritat.
Quant diferent compta l'home
segons sent lo goig ó'l plany!

Jo he passat anys com estonas,
y ara estas sigles se'm fan.
(Va á mirar al finestral ab ansietat.)
Res! Deu meu! Lo missatger
per aquell coll al passar
deu encendrer la fogata,
de sa vinguda senyal.
Tot está fosch. Ab motiu
comenso á desesperar.
Mès, nobles senyors, digaume:
Qué deuría fer, si acás
fos en contra meu lo fallo;
si á un altre'l ceptre fos dat?
Deuría jo subjectarme?
Deuría abaixar lo cap?

FLUV. Apartau tan trista idea.
D. JAUM. Mes si fós!
FLUV. Si fós, es clar.
LUNA. Un caballer ab sa espasa
escriu lo seu dret!
FLUV. Caball!
Quant se vol solidar l'honra,
la contracta's firma ab sanch!
D. JAUM. Es dir donchs que...

(Uns quants versos abans havía aparegut en la galería del fondo Dona Margarida, mirant fixament al cel, com si observás algun astre, y al arribar al últim, ja ha baixat al prosceni.)

ESCENA II

Dits y DONA MARGARIDA

MARG. Guerra!
(Tots se giren sorpresos y saluden a la Comtesa.)
D. JAUM. *(Apart, abatut.)* Guerra!
MARG. O rey ó rés! Fill, ja ho saps.
FLUV. (Lo que jo dich
D. JAUM. Creyeu, mare?...
MARG. Que'l ser rey, fill, te pertany.
Lo ceptre es teu; la justicia
está tota de ta part.
Mes ab tot, lo Parlament
ton dret no declarará.
D. JAUM. Qué diheu, mare?

MARG. Será un altre
aquell á qui elegirán.
D. JAUM. Y ho creyeu vos?
MARG. Vina, mira.
(*Portantlo á un finestral é indicantli lo camp.*)
Dígam si veus la senyal.
D. JAUM. Es vritat! Deu meu!
MARG. T'ho deya:
No esperis may res de Casp,
tinch presentiments horribles;
de Casp espera sols mals.
Mes pensa que Catalunya
tota entera s'alsará
en favor teu.
D. JAUM. Mare!
MARG. Pensa
que tens molt bons capitans.
Vritat, senyors?
FLÜV. Nostra hisenda,
nostra vida, nostra sanch...
MARG. Ho veus, fill meu?
D. JAUM. (*Vacil-lant sempre*) Mare mía!
MARG. Guerra al Parlament de Casp!
Guerra á aquell que s'elegesca!
Guerra á tots!
D. JAUM. (*Horrorisat*) Per Deu, callau!
MARG. Comte d'Urgell! Que ets, fill, pensa
d'una rassa de gegants,
y que't deixaren sa herencia
de glorias los teus passats.
Pensa que si'l Parlament,
per damunt ton dret passant,
á un altre que tu no sías
Rey d'Aragó vol deixar,
no sols deixas de ser rey,
sino que has de ser vassall.
D. JAUM. Prou, mare, ja, si es precís
que sía, guerra hi haurá;
disputaré ma corona! (*Entussiasmantse.*)
MARG. Assó, mon fill! (*Orgull.*)
D. JAUM. (*De repent.*) Mes... Qui sap!
No será pot ser precís
á tal estrem arribar.
Pot sé'l Parlament declari
neseq sols meu lo ceptre real.

Anausen a la muralla; *(Als nobles.)*
y quant mon propi al passar
encengui al coll la fogata,
després de ferme senyal
ab un toch de trompa, á rébrel
anau, que estich anhelant
per tenirne prompte novas.

FLUV. Ho farém com ho manau.
Comtesa!

LUNA. Comte!

(Se'n van los nobles, després de inclinarse tots, com saludant, menos Fra Benet, á qui la Comtesa fa quedár, deturantlo.)

MARG. Vos, pare...
Tinch de parlarvos... quedaus.

ESCENA III

D. JAUME, DONA MARGARIDA, FRA BENET.

D. JAUM. Deu fassia que m'elegescan!
(Se'n va a mirar per la finestra ab gran ansieta.)

MARG. No, fill, no t'elegirán!
(Apart y contemplantlo un moment ab llástima.)

D. JAUM. Com tarda! *(Apart; mirant á fora.)*

MARG. *(Apart á Fra Benet.)* Pare ho pressento.
(Apartantse ab ell un tròs, com perque son fill no ho senti.)
He vist al cel las senyals;
miraulos.

(Margarida y lo frare se'n van cap al fondo y se quedan mirant lo cel per la galería y d'esquena al públick. Lo Comte sempre en la finestra.)

D. JAUM. Rés... Pobres pobles!
Ells ma ambició pagarán!

ESCENA IV

Dits, María.

(Que al entrar se topa ab sa avia y li besa la má, fa lo mateix ab son pare, anantlo á trobar á la finestra, després de lo qual ella se'n va á l'altra, mirant també ab gran ansietat.)

MARIA. Avia! Pare!

(La Comtesa, distreta ab los astres, ni s'adona de que li

besin la má. Lo Comte no se n' adona fins que sa filla ja está mirant per la finestra.)

D. JAUM. (Ah! Pobre filla!
Ella també'n sufrirá!)

MARIA. (Enrich, mon Enrich, com tardas!)

D. JAUM. (Son amor tinch de matar!
Si al menys... Ay! Rés!) (*Mirant.*)

MARIA. (No vé encara!)

(*Lo quadro era: María á l' un finestral, lo Comte á l' altre, y Fra Benet ab la Comtesa al fondo; mes ara aquets dos baixan fins al prsceni parlant, y quedant los altres, fins que s' indiqui, sempre en las finestras.*)

MARG. Jo ho he vist... no m'he enganyat.
Escolteu si son pressagis
los més tristos y fatals.
Prop ja lo sol de la posta,
(ho he vist pare, estantne al camp;)
los núvols que al cel cubrían
en lloch de lo bes rosat
que'l sol despedintse'ls dona,
tenían tacas de sanch. (*Terror.*)

D. JAUM. (No's veu encar la fogata!)

MARIA. (No sento encar son caball!)

MARG. Lo vent ab forsa udolava
y al... passar per mon costat,
la ratxada, á mon oido
murmurava mots estranys.

D. JAUM. (Rés!) (*Desesperant.*)

MARIA. (Com tarda!) (*Idem.*)

MARG. Bé ho recordo;
«Ton fill será desditxat!»
«Trist d'ell!» me deya, y la ratxa
venía d'allá... de Casp.
Trista, pare, ab gran angunia
pe'l que havía vist al camp...
abatuda ab tals auguris,
he arribat aqui al palau,
sent ja de nit, y al pensarhi,
dintre de ma cambra estant,
ha entrat ara un de mos patges
á anunciarme ab molt afany
que per la part de ponent
se veu un estel ab raig.
De ponent! Compreneu, pare?
De la part de la ciutat (*Molt marcat.*)

ahont lo Parlament se troba!
FRA. B. Es cert, Comtesa.
MARG. Esperar
podem llavors sols desditxas!
Ja á los jueus tinch avisats,
y juntadas mas riquesas.
Vos que ab los astres parlau,
vos que sabeu lo que indican,
correu per Deu, pujeu dalt
la torre del homenatge,
y si per cas confirmau
mon trist y fatal pressagi.
Si'ls estels indican danys
per la familia dels Comtes
d'Urgell, si indican acás
que aquest injust Parlament
que reunit estava en Casp
á altre que mon fill no sía
ha fet rey... Fill meu, ja lo saps!
Guerra á mort!
(Agafant al Comte que respon maquinalment y sens apartar los ulls de la finestra.)
D. JAUM. Sí sí, mare.
MARIA. No vé! no vé encara! Ah! *(En la finestra.)*
(Assó fa tornar en sí al Comte, que diu ab sentiment.)
D. JAUM. Veyeu, mare com l'estima?
MARG. De son amor vull parlar.
Pare, á consultar lo cel *(A Fra Benet.)*
prompte som ab vos; anau.

ESCENA V

Dits, menos FRA BENET.

MARG. Filla meva, ab lo teu pare
d'assumptos interessants
debem tractar.
D. JAUM. *(Lo plor li escapa.)* Sí, María.
MARIA. Pare, pare, esteu plorant!
D. JAUM. (Pobre filla!)
MARIA. Qué es? Qué us passa?
D. JAUM. Ves ton amant a esperar;
tas il-lusions alimenta
tant com pugas, filla; val
més un instant d'il-lusió

que un sigle de realitat.

MARIA. Avia! *(Besantli la má.)*

MARG. Deixans, y adeu, filla.

MARIA. Pare! *Presentantli lo front que ell besa.)*

D. JAUM. Adeu! (Gosa un instant.)

(Las últimas paraulas las diu lo Comte contemplant ab llástima á María quant se'n va. Aquesta se'n va sens apartar los ulls de la finestra fins que al arribar al fondo veu la galería; llavors los fixa en lo camp fins que desapareix. Mentrestant la Comtesa també ha mirat per la finestra.)

ESCENA VI

D. JAUME, DONA MARGARIDA

MARG. Lo senyal no's veu encara. *(Ironía.)*

D. JAUM. No Ja temo algun flagell.

MARG. Escolteu, ara un consell,
Comte, de la vostra mare.
Fixeus bé en lo que us diré.

D. JAUM. Parleu ja.

MARG. Dona María,
filla vostra y neta mía,
estima un donzell.

D. JAUM. Ho sé.

MARG. Vos debíau ja coneixer,
com jo us diguí, que amor tal
debía á tots ser fatal.
Perqué 'l deixáreu donchs creixer?
No podíau presumí
que impossible un amor era
entre un fill del de Antequera
y una filla vostra?

D. JAUM. Sí.

MARG. Perqué donchs, Comte, al instant
no n'apagareu sa flama?

D. JAUM. Perque l'amor ab que l'ama
ja al naixer era volcan.
L'amor com lo que ara 'l cor
de ma pobre filla sent,
naix, es inmens al moment,
y no es res ans de sê amor.
Per çó fou que 'l mateix día
que sa flama va notar,

ni ella la pogué apagar
ab tot lo plor que tenía.

MARG. Tant si lo injust Parlament
vos declara rey á vos
com al de Antequera, 'ls dos
vos tindréu odi sangrent.
¡La néta mia estimar
al fill de qui sens cap rahó,
mogut per vil ambició,
vostre dret vol disputar!
¡Lo pensarho sols m'aterra!

D. JAUM. Es vritat. ¡Ah!

MARG. ¿Donchs per qué
si al fi, Comte, hi té d'havé
entre 'ls dos fréstega guerra?

D. JAUM. Vos sou mare, mare mia,
y sentint l'amor de mare
sabréu be si pot un pare
dur á un fill á la agonía.

MARG. Compren tú si al dirte assó
es cruel la pena meva,
quant sent ella filla teva
dos cops mare li só jo.
¡Compren si es poch lo dolor
que dins lo meu pit hi haja,
quant jo só la font, d'hont raja
aquest doll inmens de amor!

D. JAUM. ¿Com podeu donchs, sent així,
trossejarne sa esperansa?

MARG. Perque l'orgull, la venjansa
y l'odi ho volen de mí. *(Concentrat.)*

D. JAUM. ¿Y no vos conmou son plor?

MARG. Tú per les teves batalles
cubreixes ton pit de mallas;
jo per aquestas... lo cor.
Que l'olvidi es donchs precís.

D. JAUM. Sí, sí...; no... vull esperá
mentres puga. Sempre hi ha
prou temps per ferla infelís.

(Lo «Sí, sí» com anant á dirho á la seva filla. Lo «no» repensantse.)

Pobre filla!

(En aquest moment apareix María ab Manfredo al costat que du un paneret de rosas blancas; María ne du en la má una gran branca, y arrancantne rosas las va tirant

al cistell que li du'l patje.)

MARG. Aquí ve ella;
no perdeu aquest moment

(Se separan; Margarida mira per una finestra. Lo Comte per l'altre, y María va avansant pe'l mitj ab lo patge.)

D. JAUM. ¡Res!

MARG. ¡Ah! mon presentiment!
¡Lo núvol de sanch! ¡La estrella!

(«Ln núvol de sanch» en la finestra; «La estrella» en la galería, y *desapareix com observantla fixament.*)

ESCENA VII

D. JAUME, D.ª MARÍA y MANFREDO.

MARÍA. Lo cistell pot deixá'l patge.
PATJE. Me pot manar ma senyora.
MARÍA. Quédat de guayte á la vora,
y pórtam tu'l dols missatge.
(Lo patge sen va, y á cada vers se detura.)
Vina al veure son plomall;
quant remor sentis sisquera;
quant vegis la polsaguera
que n'aixeca son caball.

(Lo patge saluda y se'n va. María segueix arrancant rosas assentada prop la taula de l'altre costat de D. Jaume, que segueix mirant al camp; peró després de una pausa se gira y al veurer á sa filla diu:)

D. JAUM. ¿Ne fas garlandas, María?
MARÍA. La Verge del Erm, mon pare,
las está esperant encara
per guardar la ditxa mía.
D. JAUM. Los ángels la guardarán
de qui la Verge engalana.
MARÍA. Assó'm digué la gitana
la última nit de Sant Joan.
Nit tan bella entre las bellas
que'm sembla al mirar son vel,
que ab son carro, Deu, pe'l cel
havía alsat pols de estrellas.
Ab mas damas, com sabeu,
lo fresch oreig respiravam,
y los fochs del mont contavam
quant sentím dolsa una veu.
Ab sos ulls negres com moras,

y ab son faldellí de grana.
—La má,—digué una gitana,—
—damiselas y senyoras,
Me tocá al últim á mí:
li doní prop de un roser
la mia má, y ab plaher
sos ulls brillaren allí.
—¡Ay si'n seréu de ditxosa,
y de rica y de estimada!—
me digué, quant sa mirada
se trobá ab pálida rosa.
La veu, y trista'ls ulls tanca
esclamant:—¡Rosa importuna!
ja está la vostra fortuna
dintre de una rosa blanca.
La branca que dóna al Nort
culliu cada any d'eix roser:
dins las rosas que ha de fer
guardará la vostra sort.
Res perdréu si'l fret que avansa
ó'l vent ó'l cel las despulla;
mes ¡ay si una má desfulla
la flor de vostra esperansa!—
Veus aquí per qué, senyor,
garlandas faig á María.
¿Qui millor ne guardaría
la esperansa del meu cor?

D. JAUM. (Comparansa trista y cruel...
Jo pensant en mort y en guerra,
y ella tenint en la terra
la ignocencia de lo cel.)

MARÍA. (¡No sento encar son caball!)

D. JAUM. (¡No's veu la fogata encara!)
(Acabem.) ¡María! (*Despres de un esfors.*)

MARÍA. ¡Pare!

D. JAUM. Me costa'l dirtho treball.
La Verge del Erm hermosa
te vulla aquestas guardar;
mes jo ne dech desfullar
de ton cor las blancas rosas.

MARIA. ¿Com pot ser si no parleú
sens umplirlo de alegría?

D. JAUM. Lo meu fat ho vol, María,
no mon amor. ¡Be ho sap Deu!

MARIA. ¿No parlaréu per favor?

D. JAUM. ¡Temo tant véuret marcida!
Lo sol de avuy es ma vida,
l'últim que ha vist ton amor.
MARIA. ¡Ah! veus aquí la tardansa!
¡Digueu, pare!... ¿Cap avall
lo riu á n'ell y caball
pot ser sen du ab ma esperansa?
¿Es pot ser que ja m'olvida?
¡Aconsoleu mon dolor!
¿No veyeu que son amor
es la meytat de ma vida?
D. JAUM. ¡Tant l'estimas!
MARIA. (*Ab espansió.*) !Oh! l'adoro.
De véurel sois viu María.
Si sonríu, rich de alegría;
y si plora, de dol ploro.
¿Caballer en son caball
no l'heu vist quant coronadas
de perlas de las rosadas
du las plomas del plomall?
¿No l'heu vist quant trovador,
en lo jardí de María,
al morir lo rey del dia,
ne canta trovas d'amor?
¡Banya al sol son rostro hermós!
D. JAUM. (¡Y encar del ceptre't recordas!) (*A son cor.*)
MARIA. Fent brillá en l'arpa las cordas
com á rajolins de or fós.
Jo al véureu beso l' anell *Ho fa.*)
que ha juntat la passió nostra,
y si est cor no fos mitj vostre,
ja fora, pare, tot d'ell.
D. JAUM. Deu meu! Deu meu!
MARIA. Si suspiro,
lo meu sospir per ell es.
D. JAUM. (No val sa ditxa molt més
que la corona a que aspiro ?)
MARIA. Per xó detrás sos ulls bells
mos suspirs dú á las batallas.
entre'ls anells de las mallas
y las ondas dels cabells.
D. JAUM. Ta il-lüsió es núvol, hermosa,
que'l sol daura al raig darrer;
y jo'l vent que deu desfer
aquest núvol d'or y rosa.

MARIA. Pare, per l'amor de Deu!
D. JAUM. Es l'amich ja un enemich;
deus olvidar don Enrich...
es un somni l'amor teu.
MARIA. Qué haveu dit!
D. JAUM. Lo que sents ara
MARIA. Lo que sento es la desditxa!
y si era un somni ma ditxa,
perque'm despertaveu, pare?
D. JAUM. Lo teu oncle don Martí,
rey llegítim d'Aragò...
MARIA. Qué'm parleu á mi d'assó?
Parleume d'amor á mi.
D. JAUM. No pot ser, filla. Per lley,
per drets que la sanch me dona,
meva ha de ser la corona
del poble de que ell fou rey.
Y entre 'ls que l'están cercant,
lo qui més lograrlo espera.
es, María, 'l d'Antequera;
lo pare de ton amant.
MARIA. Hi ha martiri més cruel!
D. JAUM. Ja entre'ls dos sols es possible
una guerra més terrible
que la que l'infern fa al cel.
Així donchs, filla, es precís...
MARIA. Deu meu! Perqué tinch de sé
tant desditxada? perqué
heu volgut probarme axís?
Perqué sempre tot lo mal
per nostra familia passa?
D. JAUM. Perque som de noble rassa;
perque tenim sanch real;
perque donant que envejar,
tot contra Nos se subleva.
Sempre los llamps, filla meva,
cauhen en lo campanar.
Perque dels d'Urgell lo nom,
entre lo bosch de la gent,
es un roure corpulent
que sobrepuja á tothom;
y quant l'huracá, que espanta,
tot lo que troba destrueix
lo alt roure es qui més sufreix,
peró fort la furia aguanta.

Y quant tot queda arrasat,
mostrant sencer son ramatge,
diu l'altiu roure á l'oratje:
jo t'he vensut, tempestat.

Maria. Mes olvida'l roure altiu,
que per batre á qui l'humilla,
ne mata á l'eura senzilla
que enllassada á son tronch viu.

D. Jaum. Jo matarte, filla meva!
Jo, filla meva! Perdona.
No! No vull una corona
que'm costi la ditxa teva.
Fúnebre me semblaría
ta corona virginal,
y ma púrpura real
lo teu sudari, María.
Fugim, fugim al moment
hont prop ton amor descansi.

(De repent y tement que l'hagin sentit la porta á un costat y li diu ab horror:)

Peró lluny hont no m'alcansi
lo despreci de la gent.

Maria. Lo despreci pera vos!...

D. Jaum. Sí, sí... mes baix, filla mía;
lo despreci... sí, María;
mes lo sufrirém tots dos .
Prop del riu ahont ta infancia
passares pura y serena
jugant ab punyats d'arena,
y aspirant dolsa fragancia;
ab ta mare...

Maria. Mare mía!

D. Jaum. Y ab tos besos amorosos,
qué hi fa si allá som ditxosos,
que'm desprecíin, María?

Maria. Ah! no, no... qué es l'amor meu
per valer vostra deshonra?
Si no puch salvar vostra honra,
perqué'l valor m'ha dat Deu?

D. Jaüm. Qué dius, filla?

Maria. Ab mos amors
deditxat ne foreu; ara
mon cor donchs será, mon pare,
la tomba dels seus recorts.

D. Jaum. Y si l'amor ton cor glassa,

sens ton somris, que faré?
MARIA. Vull oblit, y oblidaré
que d'héroes ne vinch de rassa.
Quant aqui dels fets més grans
n'es cada pedra un trofeu,
fora jo lo sol pigmeu
d'una prole de gegants?
D. JAUM. Oh! Ja alentas tu ma fé.
MARIA. (Ay! l'estimo tant encara!)
D. JAUM. Lluytarém, com diu ma mare;
que tinch de ser rey ó ré.
Valor, filla! Si no'l veus,
l'oblidarás algun día;
pensa que lo temps, María,
pot molt més de lo que creus.
MARIA. Com, si lluny del seu costat
m'es un sigle cada estona?
D. JAUM. Oh! sí... un any de penes dona
noció de la eternitat.
MARIA. L'estimava tant!
D. JAUM. Ho sé.
mes ja en ta pena amorosa.
pensa que'l cel ho disposa.
MARIA. Sí, pare, sí, lluytaré. *(Gran valor.)*
si es vostre enemich, desde ara
jo'l tindré per enemich. *(Creixent per graus.)*
L'oblidaré.
(En aquest moment surt Manfredo anunciant en la porta del fondo.)
MANF. Don Enrich.
MARIA. Ah! No puch... l'estimo, pare!
(Lo Ah! *al sentir lo nom, dolorós, inmens; deprés agafant son pare y portantlo á un cantó li diu baix y ab desesperació lo que queda de vers, mentres D. Enrich ha aparegut en lo fondo. Lo patge se retira.)*

ESCENA VIII

Dits. D. ENRICH, vestit ab lo mantell de Maestre de Santiago.

(Lo Comte, després de fer un esfors y serenantse com pot, tapa ab son cos á sa filla.)
D. JAUM. Don Enrich, entrar podeu.
ENRI. Comte. *(Entrant y saludant.)*
D. JAUM. Parlarvos volía,

y aquí, devant de María,
don Enrich, m'escoltareu.

ENRI. Sé de qué'm voleu parlar,
mes remey ne tinch encara.

D. JAUM. Lo sol remey que hi ha ara.
es vostre amor oblidar.
Quant en temps de més ventura
estimareu á María,
jo vostre amor consentía,
pera fer sa ditxa pura.
Quant en temps de més desditxa
vol ser rey lo de Castella,
jo vos dich á vos y á ella:
no penseu més en tal ditxa.

MARIA. Pare! Pare! Ah! *(No podent més.)*

D. JAUM. *(Ap. rapit, no podent mès.)* Mes valor!

ENRI. Mes sabeu?

D. JAUM. No vull saberho.

ENRI. Si escoltantme...

D. JAUM. No dech ferho
perque no ho vol mon honor.

ENRI. Y qué l'amor d'honor sap
en lo cor que Deu vos dona?

D. JAUM. Pera dur una corona. *(Amargura.)*
sols es precís tenir cap.

ENRI. Mes ahont assò se'n porta
la ventura de que'm priva!
quina esperansa tinch viva
si aquesta esperansa es morta?

D. JAUM. Tant si vens lo d'Antequera
com si jo só rey per sort,
nos odiarém á mort
y guerra sols nos espera,

ENRI. ¿Per qué si acceptant lo fet
respectau vos á mon pare,
á que'l dret li dongau ara?..,

D. JAUM. Perque sols es meu lo dret.
Renét de un rey d'Aragó
fill ne só de rassa honrosa;
filla d'un rey n'es ma esposa;
l'únich que té dret só jo.

ENRI. (¡Il-lusions que moriu ara
voleu al cel amorosas!)

MARIA. (¡Ay! que fan aquestas rosas
que no's desfullan encara!)

ENRI. Escolteu donchs...
D. JAUM. *(No volentho sentir.)* Ni un moment.
ENRI. ¡Obstinació mes fatal!
(En aquest instant se ou una trompa de cassa y brilla una fogata en una montanya del foro, que's veu per la gran portalada.)
LOS TRES. ¡Ah!
MARÍA. ¡Deu meu! *(Cayent abatuda.)*
D. JAUM. *(Ab alegría inmensa.)* ¡Ah! La senyal del fallo del Parlament. *(Se'n va.)*

ESCENA IX

MARIA, D, ENRICH.

ENRI. ¿Y avuy que s'han vestit de ricas galas
las puras il-lusions del amor meu,
n'arrencas en son vol sas blancas alas
y al caure en ton oblit cruel m'igualas
al ser mes desditxat malehit de Deu?
MARÍA. ¿Avuy, donzell?
ENRI. ¡Oh! sí. Lo rey mon pare
ha consentit avuy en nostre amor.
MARÍA. ¡Reyna María, de los ángels mare!
(En un trasport de goig inmens, pero de repent cau ab mes abatiment que abans)
¡No!... son espurnas de la ditxa, que ara,
té, feta cendras, per sepulcre, 'l cor.
ENRI. ¿No recordas que l'aygua cristallina
de la font que naixia entre'l rocam
refrescá ab una gota diamantina
ton llabi encés per una veu divina
que en lo fons de ton cor digué: «¡Jo t'am'!»
¿Per qué si es cert que assó pura 'm jurares
vols per un ceptre destrossar mon cor?
¿Per qué per odis d'altres m'oblidares?
¿Per que'l mantell real de nostres pares
ne té d'amortallar lo nostre amor?
MARÍA. Caygué en un riu la flor de ma ventura,
y al demanarli ni'm contesta altiu;
en sas onas la du á sa sepultura
y encar que prego y ploro, no's detura
la marxa magestuosa de lo riu.
Aquest riu es l'honor de lo meu pare,
y nostre amor entela aquest honor;

per ço á tos prechs indiferent es ara
com ho es á lo riu que s'ix de mare
de la arrastrada víctima lo plor.

ENRI. ¡Adeu María! *(Depres de lluytar.)*

MARÍA. ¡Ay!

ENRI Si dolorosas
brandan campanas en la catedral;
jo espero tas pregarias amorosas.
Será que de ma tomba son las llosas
los primers esglahons d'est trono real.

MARÍA. Si un missatger de penas t'anuncía
que un'urna ha vist cuberta ab panyos d'or,
dins de l'urna, donzell, jeurá María.

ENRI. Si no'm troba ja mort, en l'agonía.
me trobará la nova de ta mort.

MARÍA. ¡Ay llágrimas de fel desesperadas!

ENRI. ¡No'n tinch jo d'altras per lo meu dolor!

MARÍA. Las llágrimas de goig y ennamoradas
han quedat per mon mal ¡ay! enxarcadas
entre las ruinas de mon pobre cor.

(D. Enrich s'en va, mes al arribar al fondo lí acut un pensument y torna al prosceni entussiasmat.)

ENRI. ¡María! .. un recort!

MARÍA. ¿De tos agravis?...

ENRI. De tú benehiré fins un dogal,
y'l besaré..

MARÍA ¡No de matarme acabis!

ENRI. Com besa la ferida ab sangrents llabis
l'acer ab que 'ls hi obra fer puuyal.

MARÍA. De las rosas que guardan ma esperansa
guardan una, donzell.

ENRI. *(Prenentla y besántla.)* Fins á la mort.

MARÍA. Si 's desfulla, cumplerta es ta venjansa.

ENRI. ¡Oh Deu del cel, María, tinch confiansa! *(De repent.)*

MARÍA. ¡Fes que la vegi lo meu pobre cor!

ENRI. Si'l Parlament lo ceptre al Comte dona,
seré jo ton espós. *(Ab espansió.)*

MARÍA. *(Goig inmens.)* ¡Ton cor ho ha dit!

ENRI. Es mon pare qui anhela esta corona
y sols per mon amor... ¡Pare, perdona!
Deu fassia que no sias lo elegit.

MARÍA. ¡Cor generós y gran! *(Goig creixent.)*

ENRI. *(Ab ironía.)* ¿Qui es que mes ama?

MARÍA. ¿Y aquesta nova que'm dará l'amor?

ENRI. ¡Anemla ja á saber!
MARÍA. (*Frenétichs de alegría.*) ¡Mon cor s'inflama!
ENRI. Correm.

ESCENA X

MARIA, D. ENRICH, D. JAUME.

(*María y D. Enrich corrian cap al fondo ansiosos de saber la nova, quan de repent apareix al mitj del portal, lo Comte ab lo cap baix, desencaixat, y ab un pergamí en la má; al véurel los dos amants retrocedeixen espantats, y comprenent lo que passa, desmaya de repent son exagerat entusiasme.*)

LOS DOS. ¡Ah!
D. JAUM. ¡Tot perdut! (*Concentrat.*)
MARÍA. ¡Mor, cor!
ENRI. (*Ab ira concentradá.*) ¡Ja es fama
que no tan prompte 's fuig de lo dolor!

(*Despres de una pausa, lo Comte, com delirant y no havent vist á ningú, arriba fins á sa cadira, s'assenta y després d'haver mirat al cel, cau abatut y plora. Los dos amants lo segueixen pas á pas observantlo y demostrant vivament lo interés que'ls inspira son dolor.*)

MARÍA. ¿Ho veyeu? (*Per son pare.*)
ENRI. ¡Per Deu, María!
MARÍA. ¡No! Mon pare es desditxat...
d'ell quedo donchs al costat.
ENRI. (¡Ultima esperansa mia!...)

(*Com despedintsen ab amor inmens y quedantse á un cantó*)

ESCENA XI

Dits, FLUVIÁ, LUNA y caballers.

MARÍA. ¡Pare! (*Com aconsolantlo*)
FLUV. Senyor.
D. JAUM. ¡Sens ventura
veyent sempre ton dols plor,
María, tu ets una flor
aprop d'una sepultura!
MARÍA. So vostra filla, mon pare,
y fins plorant só ditxosa
si al sufrir vos, amorosa,
conort vos dono com ara.

FLUV. Y si ni aixís sou felís
y vos falta esta corona
s'hi va, s'arranca y s'us dóna.
D. JAUM. ¡No, Fluviá! (*Movent lo cap ab amargura.*
FLUV. (*Sech.*) Jo som aixís.
(*Després d'assó se passeja agitat amunt y avall. D. Jau) me llegeix lo pergamí y sa filla lo contempla ab interés. Luna á l'un extrem y D. Enrich á l'altre.*)

ESCENA XII

Dits, DONA MARGALIDA, y FRA BENET.

MARG. ¡Mort, estermini y venjansa!
Ho indica'l cel.
FRA. B. Ho he vist jo.
(*Baixavan pel fondo y ara se paran á mirar per un finestral. Lo Comte despres d'haver llegit lo pergamí torna á dar mostras de abatiment.*)
FLUV. Valor, Comte
MARÍA. ¡Pare!
COMTE. ¡No!
Ja no hi ha cap esperansa.
Aquest pergamí, Fluviá,
dóna al de Castella'l dret. (*Fluviá lo llegeix.*)
(*Aquets diálechs son los uns á un cantó, y los altres al altre.*)
MARG. Sempre lo cel, Fra Benet,
contra nosaltres está.
Luna. (*Luna s'hi acosta.*)
Vindrán prompte'ls jueus?
LUNA. Esperan fora, Comtesa.
MARG. S'han de vendrer per la empresa
los tresors del Comte y meus.
Nos ajudan los gascons,
y á més lo duch de Clarensa,
si acás ajudarnos pensa
ab tots los seus esquadrons.
Capitans aventurers
desembarcan en la costa,
y esperan paga ó resposta
en lo pati'ls missatgers.
Feune de tot florins d'or.
(*Luna saluda y se'n va.*)
FRA. B. Ben previngut ho teníau.

MARG. Fra Benet! Ay! si sabía u
lo que'l ser dona'm fa horror!

(*En aquest moment acaba Fluvia de llegir lo pergamí, y estrenyentlo ab ira.)*

FLUV. Deu de Deu! Mala ventura!
COMTE. Desditxat sempre!
MARG. *(Adonantse ara d'ell.)* Fill meu!
no será lo ceptre teu...
indici clar m'ho assegura,
Ta estrella que ans brillant era
palideix, se va apagant,
y es avuy la més brillant
la estrella del d'Antequèra.
No m'enganyo, Comte, no;
ell será'l sol elegit
per lo Parlament malehit,
rey del regne d'Aragó.
COMTE. Y si aquest ceptre se'm roba
y also mos pendons, no erro?
MARIA. Ab la ma en lo pom del ferro
t'ha de trobar esta nova!
Ab ton plor perts ta fortuna;
son las llágrimas que't dona
las perlas de ta corona.
que's van fonent una á una.
D. JAUM. Sí, mare mía, es vritat. *(Alentantse)*
MARIA. Pare!
MARG. Es un pressagi.
D. JAUM. Mare.
Nó es un pressagi, no, ara
ja es la trista realitat.
Nostra familia pel fanch!
FLUV. Deu de Deu!
COMTE. *(Fora de sí.)* Qué dius!... Acaba.
D. JAUM. Tot perdut! *(Pausa.)*
MARG. *(Dolor inmens)* No m'enganyava.
Lo estel... los núvols de sanch *(Mirantho.)*
FLUV. Un estranger elegit!
MARG. Y si fos que us enganyeu!
D. JAUM. No puch dubtarne, mireu,
aqui tinch lo fallo escrit.
... «Y en lo realme d'Aragó
fidelitat jurarán
á don Fernando, l'infant
de Castella.»

MARG. (*Orgull gran.*) Comte! no. (*Prenentli.*)
D. JAUM. De tots los del Parlament,
mireu si só desditxat,
que en favor meu han votat
dos, mare, dos solament.

(*D. Jaume entregat enterament á son dolor, queda anonadat mentres D. Enrich s'adelanta.*)

ENRI. Sent ja cert, vos puch parlá.
MARG. Vos aqui! (*Horrorisada.*)
MARIA. Ay Deu!
MARG. Horror!
Vos fill del usurpador!
ENRI. Jo...
MARG. Surtiu! (*Imperatiu.*)
FLUV. (*Ap. aprobantho.*) (Clá y catalá.)

(*D. Enrich se retira uns passos, mes no se'n va. La Comtesa després d'un moment agafa lo pergamí y com duptantne ho vol llegir ella mateixa y ho fa.*)

MARG. Es vritat. Oh! sí, cert es.
No hi ha justicia en la terra.
Nos la farém. Guerra! Guerra!
Sí, fill meu: O rey, ó rés!
T'han robat sens lleys ni fé;
jo la sanch del d'Antequera

(*Atravessan la escena d'en tant en tant ab safata, joyas' gerros d'or y bahuls clavetejats.*)

vull derramar, só una fera,
vull veniansa y la obtindré.
COMTE. Mes la guerra es tant terrible! (*Abatut.*)
MARG. Ah! (*Mirant al cel y ab desesperació.*)
FLÜV. (La nova que han sentit
distint efecte ha produhit.
als dos, mes als dos horrible.
MARG. La sanch se derramará
sense pena ni pietat.
Comte d'Urgell! T'han robat.
ENRI. Comtesa! *No podent contenirse.*)
D. JAUM. Y MARG. Oh! (*Ab ira.*
ENRI. Basta ja!
Si lo elegit n'es mon pare!
MARIA. Calleu, infant, per favor!
MARG. Sou fill del usurpador!
Malehíl...

(*La Comtesa adopta una posicio tan imponent que tothom s' aterrorisa de sa maledicció y la detenen.*)

MARIA. Deu, avia!
D. JAUM. Mare!
ENRI. Reporteuvos y cregueu
que si lo Parlament dona
á mon pare la corona,
está'l dret en favor seu.
D. JAUM. Jo'n tinch dos y'ls dos sagrats;
me los donan, infant, no
tant sols la sanch real sino
mos fets y'ls de mos passats.
MARG. ¡Be, fill!
ENRI. Penseu que demostra
desitx de pau esta terra
y que en desastrosa guerra
sumiréu la patria vostra.
MARG. ¡Assó volem!
ENRI. *(Al Com.)* ¡Per favor!
de vostre poble apiadeus.
D. JAUM. ¡Veuré encar pót sé á mos peus
al fill del usurpador!
ENRI. Oh! Comte, si... si assó fés
que al Parlament respectesseu
y que als pobles evitesseu
guerra y mals axí's logres.
MARG. ¡Ah! *(Ab despreci y com escupíntlo.)*
D. JAUM. Prou que'm feu compassió.
MARG. ¡Axís, mon fill!
D. JAUM. Sols vos feya
lladre de tronos, no us creya...
¡cobart! *(Despreci inmens.)*
MARG. ¡Deu meu!
ENRI. ¡Cobart jo!
¡La má en lo pom, caballer!
(Desemvayna la espasa lo mateix que'l Comte. María se interposa. La Contesa contempla orgullosa lo ardiment de son fill.)
MARIA. ¡Ah!
MARG. ¡Si, fill!
MARIA. *(Ap. á D. En.)* ¿Heu olvidat
que es mon pare?
ENRI. *(Cayentli la espasa.)* ¡Oh! es vritat!
Res contra vos pot l'acer!
MARG. Ja, ja, ja, ja! Tant se val!

ESCENA VIII

Dits, LUNA y tres caballers.

LUNA. Faltan florins per la empresa
MARG. Ma corona de Comtesa.
(Anantla á buscar al trono.)
FLUV. Ma espasa.
D. JAUM. Mon punyal.
(Com continuament passan patges ab safatas, sa corona la Comtesa en la del primer que passi; Fluviá en la del segón y D. Jaume en la del tercer.)
MARG. Heu dat l'acer, si no m'erro!
D. JAUM. Com jo 'l punyal, pel valor.
FLUV. Té, Comtesa, lo pom d'or,
per batre'm basta de ferro.
Mes la corona comtal...
no devíau may donarla.
MARG. També havía de deixarla
per cenyirme la real! *(Orgull.)*
D. JAUM. Veyeu donchs! Tot per la guerra.
MARG. Y si assó no ha de bastar,
est collar vos puch donar,
recort del rey de Inglaterra.
Val cada pedra un tresor;
me'n daréu, vos, capitans. *(Luna sen va.)*
FLUV. ¡Allá hont hi ha cors tan grans
com pot mancari 'l valor!
ENRI. No per assó desisteixo.
Desprecieula si vos plau,
pero missatger de pau
jo la pau vos ofereixo.
MARG. ¡O rey ó res, fill!
ENRI. Penset...
D. JAUM. ¡Jamay!
ENRI. Vullaume escoltar.
MARÍA. ¡Deixaulo, pare, parlar!
D. JAUM. Ja vos escolto... parleu!
ENRI. Desitxant evitar guerras
mon pare, pau desitjant,
perque vagin prosperant
tots sos dominis y terras,
va pensar que al ser rey ell
hi ha la pau que 'l regne espera,
la familia d'Antequera

enllassant ab la d'Urgell.
Jo, senyor, amo á María;
ma esposa feula en l'altar,
y esta pau podeu firmar
fent sa ventura y la mia.

D. JAUM. (Y accedir, mare, no puch?) (*Ab desitj.*)
MARG. No, fill meu! Sols guerra y sanch!
ENRI. De la vila de Montblanch
si accediu, vos nombra duch.
Vos dóna Targa ademés
engrandint vostres confins;
cent cinquanta mil florins,
y son amor que gran es
MARG. Y s'escoltan assó 'ls meus!
Tu vendre á n'ell nostre honor!
Si ho deus fer, com ton tresor;
ventlo primer als jueus.
MARIA Cediu, pare, per pietat.
FLUV. (Ay com friso!)
D. JAUM. (*Lluytant.*) Que dech fer?
MARG. Teu lo ceptre té de ser!
D. JAUM. Quí'm diu aqui la veritat!
Perdre lo ceptre m'aterra.
y si'l vull sols veig horrors·
Que dech fer, nobles senyors?
(*Se sent un clarí que toca á guerra.*)
MARG. Te contesta un toch de guerra.
Es que arriban molts barons
als que alé ta causa dona,
y per darte esta corona
tots aixecan sos pendons.
(*Ara se sent un toch de corn, que fa sensació.*)
TOTS. Ah!
(*Goig de tots menos de don Enrich y María.*)
MARG. Los companys de la serra! (*Goig.*)
MARÍA. Pare meu!
ENRI. Comte d'Urgell!
D. JAUM. Nobles senyors, un consell.
(*Los nobles vacilan, pero una mirada dominant de Margarida'ls obliga á dir lo que vol ella.*)
MARG. Guerra!
TOTS. Guerra!
D. JAUM. (*Contrariat.*) Sempre guerra!
(*La Comtesa se'n va entussiasmada á mirar per la barana del fondo.*)

ENRI. (Ara sí, pobre passió,
que l'olvit l'honor te imposa!)
MARÍA. (Cada instant clou més la llosa
damunt ma morta il-lusió.)

(Lo Comte que havía quedat anonadat s'entussiasma de repent y diu desenvaynant la espasa.)

D. JAUM. Al ayre donchs los acers!
MARG. També ta mare l'empunya.

(Baixant del fondo y trevent una espasa de una panopla).

ESCENA XIV

Dits, MANFREDO y caballers.

MANF. Los missatjers de Gascunya.
D. JAUM. Que passian los missatgers.
(Entran sis ó vuyt caballers. Manfredo al fondo.)
Per destruir sas il-lusions *(A l'un cantó)*
podeu dir al de Antequera
que'l Comte, d'esta manera
accepta sas condicionss. *(Esqueixa un plech.)*
FLUV. (Bé!)
MARG. Y á n'aquest Parlament
que injust nos vol robá'l trono,
digueuli que jo, aixís dono
á son fallo acatament. *(Ne llansa un altre.)*
D. JAUM. Ja que'l cel ho vol així,
capitans, jureu á Deu
que per mos drets morireu.

(Estent la espasa y tots los caballers apoyan la seva en senyal de jurament, menos Fluvià.)

FLUV. (Jo sens jurar, sé cumplí.)
(En aquest moment se sent molt lluny lo somatent.)
MARG. Lo somatent!
D. JAUM. Jo també,
caballers, á mon Deu juro
que fins á eixir d'est apuro,
fins que rey ó rés seré,
fins que fassia reconeixer
mon dret ó moria per ell...
MARÍA. Ah!
D. JAUM. La barba y lo cabell
incult me deixaré creixer.
ENRI. Ja que ho voleu, Comte, així,
no dech fer cap més esfors...

La guerra y tots sos horrors
damunt vostre caygan!

MARG. Sí.

ENRI. María! *(Com despedintsen.)*

MARÍA. Enrich... Ah!

D. JAUM. *(Apart á María.)* Espera
Don Enrich, com á fill seu,
reculliu aquest guant meu,
y porteulo al d'Antequera!

(D. Enrich cull lo guant, y després de ana rera y diu:)

ENRI. María! Guarda per mi
un pensament amorosa;
com jo guardare esta rosa.

MARG. Deixau esta flor aqui!

(Furiosa li vol pendre y, no lograntho, la desfulla.)

TOTS. Ah!

D. JAUM. Qué heu fet!

ENRI. Ay ma venjansa,
si'l dolor sa vida abat! *(Llansa la rosa.)*

(Amenassant á la Comtesa y anantsen desesperat.)

MARG. Guerra, fill!

MARIA. Ja han desfullat *(Dolor inmens.)*
la rosa de ma esperansa.

ESCENA XV

Dits y un CAPITÁ. Luego LUNA.

CAPITÁ. Espera un propi ab missatges.

D. JAUM. Caballers, a nostra empresa.

(Tots los caballers se'n van ab la espasa nua cap al fondo, la Comtesa los segueix, pero á mitj teatro la detura Luna.)

MARÍA. O rey, ó res!

D. JAUM. Sí!

LUNA. Comtesa,
faltan joyas.

(Margarida anant depressa pera seguir als caballers, al sentir que li demanan joyas, se vol traurer lo collar, y com succeheix quan se va depressa, no se'l pot treurer; allavors ab rabia romp lo fil d'or, las perlas cauhen esparramadas, y tot anantsen, diu als patges que haurán sortit ab las safatas:)

MARG. Culliu, patjes.

(Tots los patjes, inclús Manfredo, cullen ajupits, perlas. María al veurers sense sos pares diu respirant y entregantse obertament á sa desesperació:)

MARÍA. Y no acaba mon dolor
vida tant desesperada!

(Cau abatuda en una cadira; en aquest moment Manfredo que cullía perlas ab los patjes, troba la rosa desfullada, y fora de sí y dant una mirada d' amor inmens á María:)

MANF. Ah!... la rosa desfullada!
Aíxí y tot te pren mon cor!

(Besantla y guardantla en son pit.)

FI DEL PRIMER ACTE

ACTE SEGÓN

LOS SOMATENS

Lo saló d'armas del palau de Balaguer, durant lo siti. Dos atxas il-luminarán la escena que estará voltada de armaduras, finestrals, etc.

ESCENA PRIMERA

FLUVIÁ, LUNA.

(*Lo primer acaba de entrar.*)

LUNA. ¿Sabeu ja que tots los pobles
acudirán?

FLUV. Quasi tots.
Poch pensa lo de Antequera
que aquesta nit, á las nou,
las campanas brandant totas
en los pobles del entornn,
poch pensa que sa derrota
pot ser avisin al mon.

LUNA. Deu ho vulga perque est siti
comensa á ser horrorós.

FLUV. Veus aquí á lo que'ns portan
treguas y contemplacions.
Si mos consells se creguessen
ja s'hauria acabat tot.
¿Qui atura cinch centas llansas
dirigintse á un punt sol?
Surtim, anem á la tenda
de lo vil usurpador.

¿Que'ns va destruhint son exércit?
Avant los vius deixant morts.
Ni aturars' per defensarse;
avansar deixantho tot;
y al arribar á la tenda
d'aquest infant ambiciós,
un sol home que hi arribi,
pera degollarlo, es prou.
Jo comando esta surtida
si que's fassi 'l Comte vol.

LUNA. ¿Y si vos moríu en ella?
¿Com queda 'l Compte llavors?

FLUV. ¿Y si no moro, com queda?
Morint aquí de fam tots.
¡Deu de Deu! que fins vergonya
de mirar ma espasa 'm don'.
Assó es jugá á fer la guerra,
no es fer guerra de debó.

(*En aquest moment atravessa la galería del fondo la Comtesa, seguida de dos caballers y armada; se detura y crida:*)

MARG. ¡Alerta!

FLUV. ¡Calleu!

UNA VEU. ¡Alerta!

(*Se senten veus d'alerta que's van perdent y desapareixen, atravessant lo fondo, la Comtesa y los dos caballers.*)

FLUV. Ella sempre está per tot.

LUNA. ¡Ahont fóram ja, si ella
mare del Comte no fos!

FLUV. Ben cert es; per las murallas
es un ángel del consol.

LUNA. Lo Comte.

FLUV. (¡Home ab cor d'ángel...
si n'has sufert de dolors!)

ESCENA II

Dits y D. JAUME.

D. JAUM. Capitans, que Deu vos guardi.

FL. Y LU. (*Inclinantse.*) Senyor.

D. JAUM. ¿Sabeu?...

FLUV. Res, senyor.

D. JAUM. ¿Heu vigilat las murallas?

LUNA. Tothom se troba en son lloch.

D. JAUM. Deu vulga que tot acabi
ara, aquesta nit, senyors.
LUNA. Per ara, Compte, en la empresa
va afavorintvos la sort;
los núvols que al cel endolan
tapan la lluna del tot,
y ab la foscor y'l brugit
de lo camp dels sitiadors,
los sorpendrém, y sens dupte
es nostre'l triumfo, senyor.
D. JAUM. ¿T'apar Fluviá?...
FLUV. Que es molt fácil
que siam los vencedors,
pero qui, com vos, té Comte,
homens de prou decisió
pera darvos la victoria
ó quedar en lo camp morts,
despreciar deu la cautela
de l'óliva y del mussol.
D. JAUM. ¿Mes no veus que es son exércit
aguerrit y numerós,
y que som nosaltres débils
y abandonats de tothom?
L'únich medi es la sorpresa:
si no'ns reíx... perdut tot.
FLUV. Devía jo equivocarme
si aixís, Comte, ho creyeu vos.
D. JAUM. ¿Y lo plan es, Luna, encara
tot lo mateix?
LUNA. Sí, senyor.
D. JAUM. Tu, Fluviá, y vos també, Luna,
vos quedaréu ab mi.
FLUV. ¡Jo!
D. JAUM. Vos necessito per guiarme.
FLUV. (Sempre la espasa en repós.) (*Rabia.*)
D. JAUM. Jo comprench vostra impaciencia.
Perdonau, nobles varons.
FLUV. Lo sol valor que nos falta
es poder dirvos que no.
D. JAUM. Molt be, Fluviá; en ma desgracia
quant vos dech!... ¡Ay! quant, senyors!
¿Mes los caps del somaten
per qué no venen? ¿Ahont son?
Per mi esposarán sa vida,
¿y no'ls podré dir ni un mot

de gratitut?... ¿No podré?
LUNA. Tindréu prompte aquest consol.
D. JAUM. Falta donchs sols que la lluna
no brilli avuy.
LUNA. Crech, senyor,
que massa negres y espessos
perque puga, 'ls núvols son.
D. JAUM. Que así esdevinga Déu fassi.
Mes ¡ay! ho espero tant poch!...
¡Si sembla que la desditxa
es ma sombra!.. Quasi tots
los barons de Catalunya
aixecar per mi pendons
van oferir... ¿Tal promesa...
los que l'han cumplerta... hont son?
LUNA. Mes, senyor; si la victoria
corona avuy nostre esfors,
vostre partit, vostre exércit
s'anirá fent numerós.
FLUV. Si tothom es de qui guanya...
LUNA. Llavors alsant sos pendons...
FLUV. Quant no haurém de menesterlos,
allavors s'alsarán tots.
D. JAUM. ¡Tu, Fluviá!...
FLUV. Ni més ni menos,
cla y catalá, assó es assó.
D. JAUM. ¿Haveu sentit?
(*Com alarmat d'un tiro, lluny.*)
LUNA. (*Gran interés de tots.*) Prompte torno.
D. JAUM. Si hi ha una alarma, perdut tot.

ESCENA III

D. JAUME, FLUVIA.

FLUV. Tal volta algun centinella
que ha fet á un espía foch.
D. JAUM. (¡Déu meu, Déu meu!... ¡Y com dirli!...)
¿Fluviá?
FLUV. ¿Senyor?
D. JAUM. (¡Ay! Valor.)
Creu que lo que vaig á dirte,
á tu, Fluviá, ho puch dir sols.
FLUV. Parlau, senyor.
D. JAUM. La vilesa

coneixes ja dels gascons:
me van oferir mes tropas
si jo 'ls donava mes or,
se 'ls va dar; pera buscarlas
varen surtir d' aquí tots,
y ara que prou or ja tenen
y se veuhen lluny, aprop
del perill nos abandonan,
ab mala fé y mes mal cor.

FLUV. Ja us diguí que passaria
assó ab los vostres gascons.
No hi pot haver entusiasme
en qui batalla per l' or.

D. JAUM. Tu saps que s' ha fet lo siti
cada día mes penós
y al fi ha pres tan be sas midas
lo infant usurpador,
que fa ja días, molts días,
que la fam omple d' horrors
la ciutat, sens esperansa
de trobar próxim consol.
Jo he sufert sens descubrirho;
mes m' obliga ja 'l dolor...

FLUV. Digueu, senyor. *(Ab ansietat.)*

D. JAUM. Fluviá, júram
que aquest secret en ton cor
guardarás fins á la tomba.

FLUV. ¡Per Déu! *(Ja recelant.)*

D. JAUM. Sí; t' ho diré tot.
(Despres de mirar per tots cantons.)
¡Si demá 'ls bagatges no entran,
fam en mon palau tinch jo!

FLUV. ¡Qué haveu dit! *(Horror.)*

D. JAUM. *(Baix ab temor.)* Fluviá, que 't senten.

FLUV. ¿Mes, cóm pot essèr, senyor,
si á los ballesters donáreu
ahir tantas provisions?

D. JAUM. Perque no vull que pateixin
mos mes lleals servidors.

FLUV. (¡Mes bon cor y mes desditxa
no s' han vist may en lo mon!)
¿Y vostra mare? ¿Y María?

D. JAUM. ¡Ah! no, Fluviá... ellas no!
Ni ho saben... no... no 'ls ho digas.

FLUV. (¡Tots los dolors per ell sol!)

D. JAUM. Morirían si ho sabessen,
morirían de dolor.
FLUV. ¡Y jo no he sabut coneixer!...
D. JAUM. ¡Calla, Fluviá... per favor!
FLUV. ¡Y jo, Comte, no'n patia
patintne desd'ahir vos!...
D. JAUM. ¡Per Déu!
FLUV. ¡Só un vil!
D. JAUM. ¡Que si't senten
(Recelant que algú vinga.)
desmayarán mos barons!
FLUV. ¡Só un miserable!
D. JAUM. ¡T'ho prego!
FLUV. ¡Só indigne!...
D. JAUM. *(De repent.)* ¡T'ho mano! *(To terrible.)*
(Fluviá al veurers tractat ab tal severitat se sorpren tant, que arranca un plor y cau als peus.)
FLUV. ¡Oh!
¡Ah!... ¡Senyor... sí... castigaume
puig mereixo sols la mort!
D. JAUM. No, amich meu, no, en mos brassos,
le meu guia, mon consol.
(Se abrassan plorant.)
FLUV. (¡Llágrimas primeras mevas,
ell vos ha arrancat del cor!)
No hi ha fam per vos, Don Jaume,
mentres Fluviá sigui al mon.
D. JAUM. Sí, amich meu, sí... ja ho sabia.
FLUV. ¡Per vos... trossos del meu cor!
D. JAUM. Basta ja; ton plor aixuga.
FLUV. ¡Deixaume plorar, senyor!
D. JAUM. ¡Que ve algú! *(Recelant.)*
FLUV. ¡Qué vinga, Comte!
D. JAUM. ¡Que ets un guerrer!
FLUV. Donchs millor.
Cla y catalá... si jo ploro,
¿per qué tinch d'amagá 'l plor?
D. JAUM. (¡Per Déu!)

ESCENA IV

Dits y LUNA.

LUNA. Senyor! *(En lo fondo.)*
D. JAUM. (Calla!) *(Suplicant.)*

FLUV. (Callo.) *(Ab seguretat.)*
D. JAUM. (Aixuga'l plor.)
FLUV. Té rahó.
(Aixugantse ab lo revés del bras.)
(Que sía ell sol, lo sol home
que m'ha vist plorá en lo mon!
D. JAUM. Qué ha estat, Luna, aqueixa alarma?
FLUV. Torna á estar ja en repós tot.
Un guayta ha mort á un espía
que anava al camp sitiador.
D. JAUM. Sempre sanch y... per ma culpa!
FLUV. (May la culpa als altres don!)
D. JAUM. Val ben poch per lo que costa
un ceptre, nobles senyors.
Quantas llágrimas de mares
per satisfer ma ambició!
Quantas llágrimas d'esposas
que per mi han perdut l'espós!
Ay diamants de esta corona!
Ben segur llágrimas sou
geladas pel fret egoisme
ab que jo miro ambiciós,
á los pobles que vos ploran
amargas y sens consol!
Ay si pogués torná arrera!
Ay si'l jurament no fós!
LUNA. Tota aquesta sanch preciosa
cau sobre l'usurpador.
D. JAUM. Vritat que si? *(Joyós.)*
FLUV. (Ja s'anima.)
D. JAUM. Vritat que es ell lo felló?
(Torna á apareixer en lo fondo la Comtesa com l'altre vegada: després desapareix.)
COMTE. Alerta! *(Veus.)* Alerta! Alerta!
D. JAUM. Mare mia del meu cor!
Ella m'ensenya á ser héroe.
Sí, sí, preparenho tot.
Avant, capitans... Avuy
se fará l'últim esfors.
O los somatents triunfan,
ó moren mas il-lusions!
Deunos, Deu meu, la victoria,
y al Cristo miraculós
d'aquesta ciutat, prometo
richs presents de plata y or.

Mes si'ns derrotan... (*Decau*) Llavoras...
Prou sanch per ma causa... prou.
(*Los dos caballers saludan, li besan la má, Fluviá l'últim, y se'n van.*)

ESCENA V

D. JAUME sol.

Lleal servidor. Y cerco jo en la guerra
un trono que los temps destruirán!
Y ambiciono jo un regne de la terra
quant tinch imperi dintre d'un cor tan gran!
(*Queda un moment abatut; mes repren y se va entussiasmant per graus, segons indican los versos.*)
Mes si... lo dret es meu; ma mare ho jura
y no ment may lo maternal amor.
En lo cálzer hont jo hi bech amargura,
ella hi beu foch que fa bullir son cor!
Sí, mare mia, sí, á temps protestas!
trosseja esta corona, si aixís cal!
Per més que aqui se'm clavin las arestas
de las estellas d'aquest trono real.
Ton fill t'ajudará; deixem memoria
d'un Comte desditxat, ja que així ho vols.
y sían si morim, núvol de gloria
de nostras cendras la ventada pols.
Guerra se'ns tregua á la més vil malicia!
Mort y estermini á qui cruel m'ha fet!
Guerra! Sí, gue...rra; mes si no es justicia...
(*Assó en una transacció rápida, quedant abatut.*)
no fora un crim si no fos meu lo dret?
(*Quedant com horrorisat de la idea y enterament abatut se perden sas últimas paraulas fins al extrem de quasi no sentirse. La Comtesa, que ja havía entrat un moment abans, lo contempla ab llástima y rabia al mateix temps, y després d'una pausa diu:*)

ESCENA VI

DONA MARGARIDA, D. JAUME.

MARG. Y si'l dret vostre no fos,
vostra mare us ho diría?
D. JAUM. No... es veritat, no; mare mía.

Sempre esperansa'm deu vos! *(Joyós.)*

MARG. Mes qué val que us dó esperansa
ab mon maternal amor,
si al instant vos gela'l cor
lo fret de la desconfiansa?

D. JAUM. Só tant desditxat!

MARG. Fill meu;
no á recordarho ara vagis.

D. JAUM. Per tot, mare, veig pressagis
de que'ns abandona Deu!

MARG. No digueu, mon fill assó.
Prou car lo créureu vos costa!

D. JAUM. Prop ja lo sol de la posta ..
Ay mare! quina visió!

MARG. Il-lnsions de lo que real
vostre cor trobar ansía.

D. JAUM Escolteume mare mía,
perque encara aquí'm fa mal. *(Al cor.)*
(Mira que no'l senti ningú, y ab misteri diu:)
Quant damunt llit d'esmeraldas
mor lo sol en l'horisont,
fent d'or y foch las guirnaldas
de flors, que'l mont té en sas faldas,
jo m'estava al cim del mont.
Contemplava fret y mut
lo fons inmens d'un barranch
entre ls abismes perdut,
y al pit portava en lo escut
las quatre barras de sanch.
Aprop meu y embadalit
contemplant la maravella
del Sol fugint de la nit,
veig un infant, que du al pit
las dos torres de Castella.
Nos mirem ab fret cinisme,
y cercant los dos consol,
veyem en tal parasisme:
jo mon fi en aquell abisme;
ell sa gloria en aquell sol.
Veurer l'infant dalt la serra.
m'oprimí'l cor com dogal,
y llansém lo crit de: Guerra!
quant entre'ls dos... veig á terra
una corona real.
M'abalanso jo á cullirla,

quant ell també s'hi abalansa,
y en nostras mans al tenirla, *(Fentho.)*
forsejem per possehirla...
mes en va un y altre 's cansa.
La forsa al fi m'abandona;
ell resisteix ja ab treball;
jo la deixo, ell la dona;
se'ns escapa... y la corona
rodola montanya avall.
Surt desesperat un crit,
malehint la nostra estrella,
de dintre de cada pit,
y nos llansem tot seguit,
montanya avall detrás d'ella.
Lo qui primer hi arribava
era rey dins poca estona;
mes cap dels dos l'alcansava,
y rebotent, rodolava
montanya avall la corona.
Y al rebotrer per tant roch
com té lo mont en sas faldas,
llansant espurnas de foch,
escarbotats, de son lloch
saltan diamants y esmeraldas.
Y corrent assedegats
á detrás sempre seguim,
sens mirar, que escarbotats,
son los diamants, los estats
que ab nostra guerra destruhim.
De prompte, en roca més alta
se detura la corona:
lo nostre cor de goig salta;
ja cullirla tant sols falta,
y ella un regne al primer dona.
Lo pensarhi encar m'aterra!
nos abalansem tots dos;
rellisca ma planta en terra, *(Convulsíu)*
y caych de dalt de la serra
al fons de abisme horrorós!

MARG. ¡Me donau, fill meu, espant!
D. JAUM. ¡Y la corona! *(No podent ditho.)*
MARG. ¡Oh suplici!
D. JAUM. ¡Se l'ha cenyida ell triumfant,
mentres jo... estava espirant
en lo fons del precipici!

(Quasi plorant y cayent abatut en la cadira.)

MARG. ¡Visió que filla deu ser
de alterada fantasía!

D. JAUM. ¡Que no sia, mare mia,
mon abisme, Balaguer!

MARG. ¡Será 'l temple de la gloria,
y 'l dupte... núvol será
que ben prompte desfará
lo sol de nostra victoria!
Vina ab mi si es que pretens
allunyar aquest fantasma,
y ab mi veurás lo entusiasme
de los caps del somatens.

D. JAUM. ¿Y es vritat?

MARG. ¡D'heroych passa
son valor en ira encés!
Vina, fill... jo 'ls he promés
que 'ls rebrías en la plassa. *(Ensenyantlo.)*
¡De ta ditxa l'astre brilla!
son favor no deixis ara.
¡O rey ó res!

D. JAUM. *(Entusiasmat.)* ¡Anem, mare!

MARG. ¡¡Anem!! *(Sen va entusiasmada.)*

ESCENA VII

D. JAUME, D.ª MARÍA,

(Que sens véurels ha entrat deixant coneixer en son rostro lo que ha sufert durant tant temps. Mira per tot. després al cel com demanant consol, y queda ab la cara entre las mans plorant, al costat de la finestra. D. Jaume se n' anava entusiasmat, y al girarse y véurerla, decau de repent y sufrint un dolsr inmens diu:)

D. JAUM. ¡Ah!

MARIA. (¡Ay!)

D. JAUM. ¡Pobre filla! *(Pausa.*
¡S'está morint d'anyoransa!
¡Pobre d'ella y trist de mi!
L'ayre que 's respira aquí
fins deu matar la esperansa.

(Després d' una pausa, María se gira, y veyent á son pare se serena de repent, aixugant sas llágrimas.)

MARÍA. ¡Pare!

D. JAUM. ¡Ah! Sí; tu, filla mia,

me vols sempre amagá 'l plor,
y'm cubreixes ton dolor
ab un sonrís de alegría!
Mes en va; ton pare observa
una llágrima olvidada
en tos ulls, com la rosada
que brilla pe'ls brins de l'herba,
¿Quant cessará ton dolor?

MARIA. Las llágrimas, la oració,
son, pare, 'l bálsam milló
per las feridas del cor.

D. JAUM. Que tens l'ánima gran, sé,
y ab ton amor vas lluytant,
mes quant l'ánima es tan gran,
molt gran lo amor es també.
María, 'l roure es tan fort
que ni l'oratge l'aterra,
sas arrels enfonza en terra;
mes per xó arrancantlo, mort.
¿Vritat que hi pensas, María?

MARIA. ¡Ah! sí, pare! (*Expansió*) el tinch present,
y sens volé al campament
estich mirant tot lo día.
Y sempre que algun donzell
cap al campament avansa,
palpita 'l cor d'esperansa,
y m'entristeix si no es ell.
Si ho es, y 'l veig caballer
ab sa armadura brillant,
montant altíu y arrogant
lo seu caball blanch, lleuger,
que vola sobre la terra,
quant veig que á una estancia mira.
pare meu, mon cap delira,
y maleheixo aquesta guerra.
Mes, en mon dolor, coneixo
que si esta guerra no fos
sens honor quedavau vos,
y aquesta guerra beneheixo.
No pensen donchs més en mi.

COMTE. (Me fa patir son penar!)

MARIA. Jo sè que 'l dech oblidar,
y sabré oblidarlo, sí.
Mes si un dia feu la pau,
ó triumfeu del d'Antequera,

son amor María espera;
tornauli, senyor, si us plau.
Prometeume que si un día
se pot la guerra acabar...
Ah! Ja tornava a somniar! *(De repent.)*

D. JAUM. Llavors, t'ho juro, María.
No ho pot voler tant ningú,
quan los que sufreixen, son
los dos que més en lo mon
estimo, mon poble y tu.

MARIA. Y allavors, pare, 'l veuré?
Lo enemich amich será!

D. JAUM. Sí.

MARIA. Ah, no! no tornará,
ni d'ell may més podré sé.
Ha sigut una il-lusió
de ma passada bonansa,
perque fins per esperansa
lo meu somni es massa bó.

D. JAUM. Calma ja ta pena cruel, *(Arranch.)*
y a calmar vaig ton dolor.

(Se n'anava entusiasmat, quant sense voler se toca la barba y se para horrorisat)

D. JAUM. Ah! *(Crit terrible y mirántsela.)*

MARIA. Mon pare! (¡Me fa horror!)

D. JAUM. Mon jurament, Deu del cel!

ESCENA VIII

Dits y DONA MARGARIDA, que apareix mirant lo cel.

COMTE. Si, mon fill, encara brilla.
Reyna avuy es la Comtesa!

D. JAUM. A cumplir donchs ma promesa!

COMTE. L'últim esfors!

D. JAUM. *(Besantla.)* Adeu, filla!

(Se'n va ab la Comtesa pel fondo, després de haverse lo Comte entusiasmat per graus á cada paraula de sa mare.)

ESCENA IX

DONA MARIA, desprès D. ENRICH.

Verge santa que heu pogut
consentir en ma agonía!

Digueume per qué María
l'ama més quan mes perdut?
(Després d' una páusa mira pel finestral.)
Y 'l tinch aprop... y es allí.
Sols un fosso 'ns divideix.
Mes ¡Deu meu! lo fosso aqueix
es un abisme sens fi.
No dorm ell... Gran resplandor
sa fogata encara llensa.
Quí sap... pot ser en mi pensa!
Potsé 'l desvetlla l'amor.
Pot ser en sa pena cruel
y pensant en sa María,
mira la estrella del dia
que veig brillar en lo cel.
(De repent, després d' una pausa, li acut una idea terrible.)
Mes... si en tan dols pensament
encantat tenintlo 'l cor,
descuydat y sens temor
lo sorpren lo somaten!
Ah! no, no, Deu poderós,
no... sa mort no vol María,
Si salvarlo al menys podía!
Si advertil' possible fós!
(Sis ó set versos arrera ha entrat D. Enrich recelós y mirant que no l' hagués seguit ningú, després se va acostant pausadament á María, y al arribar ahont se indica, la sorpresa deu ser inmensa.)
Sí... Ah! *(Crit inmens.)*
ENRI. María! *(Demanant silenci.)*
MARIA. *Com un deliri.)* Es vritat!
ENRI. Silenci! *(Recelant)*
MARIA. Vos!
ENRI. Sí, sí, hermosa!
MARIA. Mare d'ángels amorosa!
Gracias!
ENRI. Ah! *(Ab goig inmens.)*
(María quedant postrada per sa gran emoció, diu:)
MARÍA. Ja s'ha salvat!
ENRI. Ah! Que vinga ja la mort
si una nova presa ansía.
Qué 'm fará, si sé, María,
que encar visch dintre ton cor?
MARÍA. Mes tenint que atravessar
un exércit enemich,

com haveu pogut entrar!
Si us arriban á matar!
No m' estimeu, Don Enrich!

ENRI. He tingut un tan bon guía,
que ell tant sols m'ha dat valor
quan tant gran perill corría.

MARÍA: Pot sé un traydor?

ENRI. No, María.
M' ha conduhit... lo meu amor.
En alas d'ell he saltat
lo fosso, sens témer rés:
per ell sens dupte amparat,
per entre 'ls teus he passat
sense que un sol me vegés.

MARIA. Mes si á vostre pas s' oposa,
quan haveu vingut algú,
y una mort...! Sort horrorosa!

ENRI. Ay! qué té que perdre, hermosa,
qui ja t'ha perdut á tu?

MARÍA. És cert: l' honor ja oblidavan
(*Decayent.*) nostres cors d'il-lusions richs.

ENRI. Calla! Oh! (*Contemplantla embadalit.*)

MARIA Quan s'enganyavan
si al honor véncer pensavan!

ENRI, Vols callar!

MARÍA. (*Apartantse.*) Som enemichs.

ENRI. Si de mi vols apiadarte,
que es massa goig tinch de dirte,
mirarte á un temps y escoltarte;
déixam ans sols contemplarte,
(*Passió.)* y després... deixam sentirte.

MARÍA. (En que'l dech salvar penso ara,
y ara'l tinch aqui present.)
Ja que en vos jo mano encara
esta nit, ab vostre pare
no torneu al campament.
Perilla aqui vostra vida,
y de Balaguer surtiu:
mes no aná al camp desseguida;
que un altre mort allá us crida,
una veu del cor me diu.

ENRI. Lo perill sol aumentarte
ton amor!

MARÍA. Encara ingrat!

ENRI. No!

MARÍA. Qué menys puch demanarte!
ENRI. Y qué puch jo á tu negarte!
no aniré al camp. (*Ab seguretat.*)
MARIA. (S'ha salvat!)
ENRI. Y perque digás, María,
que enemich só generós,
á lo Comte, vida mía,
salvaré, si 'l cel volía
que lo rey vencedor fós.
MARÍA Parleu donchs.
ENRI. Est demati,
quan tot just l'auba apuntava,
pensatiu lo Rey passava
pe 'l pont que 's veu desde aqui.
Los vostres l'han observat;
una bombarda ab acert
contra d'ell han disparat,
y tan prop d'ell han passat,
que per poch la vida hi pert.
Al veurers de tal manera
insultat, la vostra gent
ha malehit ab rabia fera.
MARIA. ¡Ah!
ENRI. Y n'ha fet lo d'Antequera
un terrible jurament.
MARIA. ¡Que ha de fer llavors mon pare!
ENRI. ¡Fugir si cau Balaguer!
En ira encés lo rey ara,
un traydor lo creu encara,
y piadòs no voldrá ser.
MARIA. En va foren sos desficis;
ni ho vol ser, ni ho ha sigut.
Quí glateix veyent suplicis!
¡En pit hont hi ha tots los vicis
no hi pot cabre una virtut!
ENRI. ¡Que es lo meu pare, María!
MARIA. ¿No só jo filla del meu?
Ho som, y cruel me diria
si salvarlo no volia.
¡Vos mon pare salvaréu! (*Sen va y torná*)
¿No veyeu lo intent encara?
ENRI. Cruel sent teu no podrá ser.
MARIA. De la vida de mon pare
vostra vida'm respon ara;
sou, infant, mon presoner. (*Marcat.*)

ENRI. ¡Ton amor conech, María,
y no ho pot fer ton amor!
MARIA. ¡Jo de mí no triumfaria!
ENRI. No. *(Ab calma.)*
MARÍA. ¡Lo cor m'arrancaría!
(Esfors terrible.) ¡A mí!
ENRI. ¡Ah!
MARÍA. ¡Tindré valor!
(Cridant.) ¡Luna! Quant l'honor impera!...
(VEU DINS) Aquí.
(María deya molt entusiasmada tot lo últim, y creyent qu era capás de ferho; pero al moment que sent lo crit á fora, compren lo inmens perill qve corre lo seu amant, y de repent cambia de pensar.)
MARÍA. ¡Ah! ¡Per compassió!
¡fugíu!
ENRI. ¡No!
MARIA. ¡Desditxa fera!
Oculteus.
ENRI. No.
MARIA. La visera.
(Li baixa y se queda com protegintlo ab son cos.)

ESCENA X

Dits, MANFREDO.

MANF. ¿Senyora? *(Espasa nua.)*
MARÍA. *(Lluyta horrible.)* Re... patge... no.
(Lo patge al reparar en lo caballer avansa ab la espasa, al temps que veyentse ell acomés, la va á desenvaynar.)
MANF. ¡Traidor!
MARÍA. ¡Patge! *(Crit terrible que'l deté.)*
MANF. ¡Ma senyora!
(Lo patge, maquinalment y molt sumís entrega la espasa; mes de repent, despres de pensar, ho compren tot.)
MARÍA. Donaume aquí vostre acer.
MANF. (¡¡Ah!! ¡Pobre cor, creu y plora!)
MARIA. Llibre... de... los murs..: enfora...
deu quedar est caballer.
ENRI. ¡Maria! *(Baix acostantse á ella y ab amor.)*
MAN. *(Ab rabia.)* (¡Ah! no m'enganyava!)
ENRI. ¡Tornaré per ton amor! *(Sen va ab Man.)*
MANF. ¡Sí, sí! ¡Ah!... no... ja delirava!

(*Lo* «Sí, sí» *ab goig inmens, y lo altre decayent, y esclatant al fí ab sentiment.*)

¡Y jo que véncer pensava!
¡Com t'enganyas, pobre cor!

ESCENA XI

D.ª MARÍA, LUNA y soldats.

LUNA. Un guerrer del d'Antequera
era no fa molt aquí.
(*Entrant ab la espasa desenvaynada y afadigat.*)
MARIA. ¡¡Ah!! no... Luna... no... no hi... era.
(*Posantse devant la porta. Deu compendrers sempre la lluyta de María.*
Deu meu! (*Luna mira per tot.*)
FLUV. Si escapar poguera!
Tot s'ha perdut! (*Marcat.*)
MARIA. (*Lluyta.*) Ay de mi!
LUNA. Desditxat Comte! (*Dolor inmens anantsen.*)
MARIA. (*Després d'esfors.*) Mentida,
vos he dit, Luna!
LUNA. (*Ab furor, tornant.*) Hont está?
MARIA. Allí. *Senyalant per hont se n'ha anat.*)
LUNA. (*Als sol.*) Correm desseguida!
MARÍA. Mes si'm costa assó sa vida (*Horror.*)
Ah!...no. Luna... cap. allá.
(*Ensenyantli l'altre porta, lluyta terrible. Luna ja anava á entrar al primer lloch, quant al sentir la segona exclamació se para, vacila un moment; peró al veurer la actitut dramatica ab que María li senyala la porta del cantó oposat, ja no dupta, y fent una senya á sos soldats, desapareix per ella, ab ells. Després d'assó surt Manfredo per l'altre porta, y acostantse á María, diuli baix.*)
MANF. Del portal la clau li he dat
en la cambra del lleó d'or.
MARÍA. Verge del alt Montserrat,
mateume y no hauré faltat
ni á mon pare ni á mon cor!
(*Cau abatuda en la cadira, mentres lo patge la contempla ab llástima, fins que se senten crits fora.*)
PATJE. Ben filla ets d'un desditxat!

ESCENA XII

D.ª MARIA, MANFREDO, DONA MARGARIDA, D. JAUME FLUVIÁ, y los caps del somatén.

(Crits fora.) Visca 'l Comte!
MANF. Sos barons
son sens dubte.
MARIA. *(Dantli la espasa.)* Patge, prompte.
(Lo patge va á mirar, torna y diu:)
MANF. Los somatens que del Comte
venen á buscá'ls pendons.
MARÍA. Ampareulos, Deu potent!
PATJE. Deulos, Deu meu, la victoria!
(Entran barrejats y enrahonant tots los indicats.)
D. JAUM. Vostra sera aquesta gloria,
nobles caps del somatén.
MARG. Somatens! S'acosta l'hora
de que'l traydor vensut sía!
Catalans! Sant Jordi os guía.
Vía fora!
TOTS. Vía fora!
MARG. La nit es fosca, la fosca ajuda;
está en silenci son campament.
Valor vos sobra, si us falten homens,
la causa es santa; lluyteu pel dret.
(Ella y lo Comte agafen cada hu un pendó, dels que hi há en les panoplies, y dantlos á los somatents diuhen.)
MARG. Est pendó us guii
D. JAUM. Est pendó us guardi.
MARG. En ell sas glorias guarda 'l d'Urgell:
sols sap victorias; no ha vist derrotas,
si no vé ab honra, no'ns lo torneu.
Per esta espasa, herencia rica
del primer Comte, d'aquell de Gerp;
per esta espasa, que en cent batallas,
partint caps moros, s'ha oscat l'acer,
jureu tornarne ab la victoria,
ó no tornarne.
FLUV. Jureu.
TOTS. *(Estenent las mans.)* Jurem.
MARG. Vosaltres patges pels subterranis
fins fora 'ls fossos los guiareu;
preneu las atxas. Sant Jordi os guii!
(Los patges treuen les atxas de son lloch, y en aquest mo-

ment ana campana ab tota solemnitat senyala la oració.)

MARG. La oració santa... agenolleus.

(Tots s' agenollan, y resan baix, mentres senyala la oració: Després d' assó, la Comtesa, de repent y com fora de sí, diu, acostant á los somatents y ab misteri.)

MARG. Ara ab silenci, com llops que esperan,
fins á trobarvos al campament;
y un cop ja dintre, lo crit de guerra
sentint despertian, per morir prest.
Brands de campanas mort y estermini
la nova 'ls donian dels somatens.
Vostras espasas de ferí 's cansin;
més que cops donian ne morin d' ells.
A ells, Sant Jordi! Santa María!

FLUV. Desperta ferro! *(Tots ab las espasas nuas.)*

MARG. A ells!

TOTS. A ells!

ESCENA XIII

D.ª MARIA, D. ENRICH.

MARIA. ¡Deulos, Deu meu, la víctoria,
si á mon pare heu de salvar!
(Surt de repent Enrich; la sorpresa, inmensa.)

ENRI. ¡No la obtindrán!...

MARIA. ¡¡¡Verge santa!!!

ENRI. ¡Per fellons y per cobarts!

MARIA. ¿Y heu sentit?... *(Desesperada.)*

ENRI. Tot... tot, María.
Lo patge me ha dat la clau;
mes jo astut en lloch d' anarmen
he descubert vostres plans.

MARIA. ¡Digne fet lo de sé espía
per un caballer lleal! *(Rabia.)*

ENRI. ¡Digne de qui á lo seu pare
y á son amor vol salvar!
María, jura ser meva,
y al prestar jo 'l servey gran
de descubrir á lo Rey
la sorpresa de los caps,
te juro 'l perdó del Comte.

MARIA. ¡Infant de Castella! May.
¡De lo meu cor en lo regne
l' odi vos ha destronat!

ENRI. ¡Pensa!
MARIA. ¡Res!
ENRI. ¡Per Deu, María!
MARIA. ¡Sols un medi us pot salvar!
Si jureu lliurar mon pare
sens mon amor demanar,
llibre sou.
ENRI. ¡Y assó'm proposas!
MARIA. ¡Res mes vos puch proposar!
O assó, ó sou mon presoner.
ERRI. (*Llástima.*) Lo cor te torna á enganyar.
¿No saps que no pots, María?
MARIA. (¡Deu meu, Deu meu!... ¡Es vritat!
¡Pero jo me sabré véncer!...)
ENRI. ¿Ton amor me juras?
MARIA. ¡May!
ENRI. ¡Donchs adeu, María! (*Dant un pas.*)
MARIA. ¡Guardias!
ENRI. ¡Pensa que'm van á matar!

(*Despres de haver dit assó, se gira d'esquena á n'ella, que á la idea de la mort d'ell, ha quedat com gelada de terror; pero se refá y va á cridar, en lo moment que ell se gira altre vegada y la deté ab sa segona reflexio. Aquest joch se repeteix tres vegadas mes y dant tants passos ella com ell.*)

ENRI. ¡Que causas ma mort, María!
¡Que matas á ton amant!
¡Adeu per sempre!

(*Desapareix pe'l fondo; al arribar aquí, María, fa esforsos inmensos, pero no podent, al últim diu ab un crit que li surt del cor:*)

MARIA. ¡Impossible!
¡No, jo no'l puch fer matar!
(*Cayent agenollada y suplicant al cel.*)
¡Perdónam, pare, perdónam!
(*Passió.*) ¡Ay, l'estimo encara tant!...

ESCENA XIV

D.ª MARÍA, FRA BENET.

FRA. B. ¡Dona María!
MARIA. (*De repent.*) ¡Sí, pare!
¡No perdem ni un sol instant!
(*Pensant.*) ¡Ah, sí, si, es l'únich medi

pera mon pare salvar!
FRA. B. ¡Quiua agitació! ¿Que us passa?
MARÍA. ¿Creyeu que sempre haig d'obrar
segons lo meu deber mana?
FRA. B. Sí.
MARIA. Donchs seguiume al instant.
FRA. B. ¡Mes, senyora, si á tals horas!...
MARIA. Pot ser demá fóra tart.
(*Misteri.*) Pare... si... en perill terrible
la vida del Comte está.
¿Voleu salvarlo?
FRA. B. (*Entusiasta per ferho.*) ¡Senyora!
MARIA. Surtiu donchs, pare; detrás
d'aquesta ala del castell
se troba un antich portal
que dona al camp.
FRA. B. Vos comprench.
MARÍA. Aneumhi pare, á esperar.
FRA. B. Senyor del cel, il-luminans!
MARÍA. Patje! (*Cridant.*)
(*Despedint al frare.*) Só ab vos al instant.

ESCENA XV

DONA MARIA y MANFREDO.

MANF. Ma senyora?
MARÍA. Ab mi vindrás,
y t'entregaré pe'l Comte,
lo meu pare, un plech tancat.
Guardal en ton poder, patge;
y á mon pare no'l deus dar
fins que's disparin bombardas
dels sitiadors en lo camp.
Remor sento.
MANF. Vostre pare
que á esta cambra's va acostant.
MARÍA. Verge santa de la Serra;
guíans des ton alt palau!
(*Se'n va seguida del patje per una porta ateral.*)

ESCENA XVI

D. JAUME, D.ª MARGARIDA, FLUVIÁ, patges y nobles.

MARG. Desde aqui deu distingirse.
(*S'abocan tots á la finestra per mirarho. Lo director cuydará de disposar un grupo artístich.*)
D. JAUM. Tanta es la obscuritat!
MARG. Veig no obstant ombras més negras
en mitx de l'ombra avansant.
D. JAUM. Tot lo camp está en silenci.
(*En aquest moment, Fluviá veu alguna cosa que l'aterrorisa y, apartantse del grupo, diu:*)
FLUV. Ah!
D. JAUM. Qué passa?
MARG. Qué ha passat?
FLUV. No ré... es... es que'm semblava;
pero ha sigut un engany.
(*Jaume y Margarida que al sentir la exclamació de Fluviá li han preguntat recelosos; satisfets ab sa resposta, tornan á mirar per la finestra.*)
FLUV. (Deu de Deu aquesta lluna
que un núvol vol esqueixar!)

ESCENA XVII

Dits y LUNA en lo fondo.

LUNA. A mi los d'Urgell! A mi!
D. JAUM. Qué es Luna? (*Los dos ap.*)
LUNA. Dins lo Palau
s'ha vist Don Enrich.
D. JAUM. Callau.
Mes baix, Luna. L'han vist?
LUNA. Sí.
Un guayte per son costat
creu que de passar acaba...
sobre un caball blanch volava.
D. JAUM. Més baix, més baix, per pietat!
FLUV. (S'ha vist més negra fortuna!)
(*Assó mirant fixo la lluna que tem que surti.*)
D. JAUM. (Si ho sent ma pobre María!)
MARG. Ay, si veureu més podía!
FLUV. Deu de Deu, aquesta lluna!
D. JAUM. Aneu; y si en Balaguer

Don Enrich se troba espiant,
ningú sapia que lo infant
es avuy mon presoner.
(*Luna se'n va seguit de sos soldats.*)

ESCENA VIII

Dits, menos LUNA.

D. JAUM. (Ahont es ma filla?)
MARG. Mira.
Ja avansan, ja avansan, ja ara
curta distancia 'ls separa.
Triumfarán!
D. JAUM. (De goig delira!)
MARG. Ja lo camí de la gloria
caminan ab pas lleugé.
D. JAUM. Jo desde aquí puch també
ajudá 'ls per la victoria.
Recordo bé que Moisés
fent del resar arma noble,
resant, va fer que son poble
de sos enemichs triumfés.
MARG. ¡Encara no!
(*Neguitosos s'apartan de la finestra y després hi tornan.*)
FLUV. ¡Llamp del cel!
¡Y tenirsho un que mirar!
D. JAUM. Fèume á mi, Senyor, triumfar
com á lo poble d'Israel.
MARG. ¡Valor, fill! Ja hi son.
D. JAUM. (*No pot creurer tanta ditxa.*) ¿Sí, mare?
MARG. ¿Veus llubir las armas?
D. JAUM. (*Mirantho ab goig.*) Sí, sí.
MARG. ¡Ja hi son aprop!
D. JAUM. (*Contenint son pit.*) ¡Ay de mí!
FLUV. (¡Ay la lluna!)
MARG. ¡Ara!
D. JAUM. Ara.
(*Lo director deu compendrer la ansietat ab que tothom mira per la finestra; axí es que l'un treurá á l'altre com succeheix en tals casos, per mirar qui ho podrá veurer millor.*)
MARG. ¡Nostres son ja sens remey!
D. JAUM. Lo cor me bat dins lo pit.
MARG. Ta mare, Comte, ho ha dit.

¡O rey ó res! Serás rey.
D. JAUM. Ara.
MARG. ¿Si?
D. JAUM. Si.
MARG. ¡Ja han vensut!
FLUV. ¡Ah! la lluna! (*Mes horrorisat.*)
MARG. ¡Rey seréu!
¡Victoria! (*Se sent toch de guerra lluny.*)
D. JAUM. ¡Gracias, Deu meu!
MARG. ¡Tot guanyat! (*Se sent toch de atach.*)

(*Fluviá anava seguint ab la vista fixa, los moviments de núvol que anava descubrint la lluna, ple de terror, fins que en aquest moment entra un raig que illumina tota la escena, al mateix temps que se sent una canonada y entra lo fogonasso per la finestra. Esglay inmens.*)

TOTS. ¡Ah!
D. JAUM. (*Ab ira concentrada.*) ¡Tot perdut!

(*Desde ara fins al punt de caurer lo teló se sentirá molt lluny y de modo que no destorbi res de lo que's diu, un combat de espasas, tiros, campanas y canonadas; pero molt lluny y sentintse sols com un remor. Després d'una pausa torna en sí Fluviá, de repent:*)

FLUV. Jo sabré la veritat.
(*Se treu la espasa y sen va corrents pe'l fondo.*)
D. JAUM. ¡S'ha vist may mès desventura!
MARG. ¡Y es justicia, Reyna pura!

ESCENA XIX

Dits y LUNA en lo fondo.

LUNA. ¡Comte d'Urgell, s'ha escapat!
MARG. ¿Quí, Luna?
LUNA. Lo infant, Comtesa,
nostre plan ha sapigut;
á son pare ha previngut,
y ell ha desfet la sorpresa.
D. JAUM. ¿Mes per qui ell la sabía?
MARG. ¿Sí, per quí, Luna, parleu?
LUNA. Que ha parlat, Comte, se creu...
MARG. ¡Sí!... (*Anhelant.*)
D. JAUM. ¿Ab qní?
LUNA. Ab Dona María.
MARG. ¡Malehit é infaust amor!
D. JAUM. ¡Fins María m'enganyava!

ESCENA XX

Dits, MANFREDO, al fí FLUVIÁ.

(*Manfredo entra, que no pot parlar de tant de haver corregut.*)

MAN. ¡Senyor!...

D. JAUM. ¡Prompte!

MAN. Est...

(*Treyent un plech.*)

MARG. Acaba.

MAN. ¡Aquest plech per vos, senyor!

(*Lo Comte obra convulsivament lo plech y se li-lumina son rostro, d'alegría.*)

D. JAUM. (*Llegeix.*) «Vos... deman'... pare... perdó...

MARG. ¡Se creu llavoras culpable!

D. JAUM «Só al camp...

MARG. (*Arrebatantli lo plech*) ¡Ah! miserable!
¡No llegiu, mon fill, assó!

(*Esqueixa lo plech ab ira.*)

¡Nèta malehi ..!

D. JAUM. (*Detenintla.*) ¡Per pietat!
¡No la malehiu, encara!
¡Pot sè es ignocenta, mare!

(*Ensenyantli los trossos de pergamí esqueixats. En aquest moment arriba, també afadigat, Fluviá, ab la espasa nua; al véurel mare y fill s'olvidan de tot; li preguntan ab la mirada l'éxit de la batalla, y després de fer un esfors diu Fluviá:*)

MARG. Y D. J. ¡Ah! (*Anhelo gran.*)

FLUV. (*Quasi plorant*) ¡Perdut! (*Rebotent la espasa.*)

D. JAUM. ¡Só desditxat!

(*D. Jaume cau abatut en la cadira. La Comtesa, en son dolor inmens, se cubreix lo rostro ab las mans y cau lo teló.*)

FI DEL SEGON ACTE

ACTE TERCER

LA VEU DEL CEL

La mateixa decoració.

ESCENA PRIMERA

D. JAUME, y DONA MARÍA.

MARG. ¡Y pensar que sia d'ellas
una filla teva causa!
D. JAUM. ¡La causa n'es ma desditxa,
ma eterna desditxa, mare!
Si no es lo infant de Castella,
me pert una filla ingrata;
y si no es aquesta filla,
la lluna'l vel esqueixava;
y si tantas desventuras
destruirme encar no logravan,
n'hauria inventat de novas
lo cel en sas iras santas.
MARG. Vensuts quedavan sens ella,
mes no sens honra com ara.
D. JAUM. Es que jo no'm puch convencer
de esta idea que m'espanta.
MARG. ¡Quánt se creu que l'honra es pura
un suplici es lo dubtarne;
mes si's tem que impura sia,

aquest suplici es la calma!
D. JAUM. ¡Ah! tal volta la certesa
de que era pura'm portava.
MARG. Ben clarament ta deshonra
vaig sentí en pocas paraules.
Per xó 'l malehit pergami
vaig fer consumí á las flamas.
No era prou, no, ferne á trossos
portant ma honra destrossada,
quant fins tinch por que sas cendras
volant, publiquin ma infamia.
D. JAUM. No pot ser, es impossible!
Jo tinch encara esperansa!
MARG. Per lo altre, y per xó, mon fill, (*Somrient.*)
es que jo he cremat la carta.
D. JAUM. Mentres puch, mare, vull creure
que no es certa tal infamia.
Pobre filla!
MARG. Y si fos certa?
D. JAUM. Llavors pobre mil vegadas
que ningú es tan desditxat
com qui a sagrats debers falta.
MARG. Ay fill meu, y quant la estimas!
D. JAUM. Com vos tambe la estimavau,
ans que l'ambició malehida
s'apoderás de vostra ánima.
MARG. Ambició justa, mon fill.
D. JAUM. Mes al fi... ambició, mare.
MARG. Si jo estimava a María!
Dius, fill meu, si la estimava!
Filla del cor de mon fill,
entranya de mas entranyas,
visch sens ella, perque avuy
tot mon cor umple esta causa.
mes si demá satisfeta
deixo aquesta ambició santa,
y ella á mos brassos no torna
com avans pura y honrada,
demanaré jo á María (*Al cel.*)
de los sepulcres la calma.
D. JAUM. Mes avuy...
MARG. Los crits de guerra
vuy ofegan los de l'ánima.
D. JAUM. Sent segura la derrota,
teniu encara esperansa?

MARG. Derrotada y feta cendras,
fou una gloria Numancia!
D. JAUM. No hem sacrificat prou vidas
encara per nostra causa?
Encara avuy, mare meva,
no'ns han malehit prou mares?
MARG. Los sitiadors diu que prompte
per dar l'assalt se preparan.
En aquest mon, fill, qué'ns queda?
sens trono, sens honra ara,
degenerats successors
d'aquell Comte, que las barras
de son escut, ab sanch propia
feu pintar per un monarca...
al menys, fill, morim com héroes,
y del incendi las flamas,
sían raigs... d'un sol de gloria
que no's pondrá per nosaltres.
(*Se'n va.*)

ESCENA II

D. JAUME.

Pobre mare! Creu poder
resistir entussiasmada,
y pot ser ja está pactada
la entrega de Balaguer.

ESCENA III

D. JAUME, FLUVIÁ.

D. JAUM. Haveu vist, María?
FLUV. No.
D. JAUM. Filla del cor estimada! (*Decau.*)
FLUV. La he buscat, la he demanada...
ningú d'ella dona rahó.
D. JAUM. Morta! Sí... Desditxat pare
que has perdut lo seu amor!
FLUV. Fidels la cercan, senyor;

no desespereu encara.

D. JAUM. Digas donch: accepta'l Rey
lo rendiment de la plassa?

FLUV. Malaguanyat per sa rassa!

D. JAUM. Lo vencedor fa la ley!

FLUV. Ja paraula n'ha donada
de que sí al primer plaher,
y dins poch, en Balaguer
fará sa triunfal entrada.
Sa emoció ha sigut tan forta,
que en sos ulls he vist brillar
llágrimas; degué pensar
que es l'orgull pols que'l vent porta.
En tan imponent instant
li he demanat perdons (*Repugnantli.*)
pels que han aixecat pendons,
y'ls ha dat.

D. JAUM. Gracias, Deu sant!

FLUV. N'hi he demanat després...

D. JAUM. Per ma mare y per ma esposa?

FLUV. (Anima més generosa!
Pensa en los altres no més.)
N'hi he demanat pera vos, (*No gosant.*)
y l'ha negat ab feresa!

D. JAUM. Fluviá! Qui en semblant empresa
t'ha dit que ma vida hi fos?
Creus potser que si la guerra
me fa sempre tremolar,
es per por de fer cavar
aquels dotze pams de terra?
M'has clavat al pit un dart!

FLUV. (Y no té més bona estrella!)

D. JAUM. Fluviá, lo infant de Castella
me deu tenir per cobart!

FLUV. Deu de Deu! Ni que ho juresseu
creuría que assó creyeu.
Vos cobart senyor! Calleu...
M'admira fins que ho pensesseu!

D. JAUM. Y al negarho has contestat?...

FLUV. Que no'l Comte suplicava,
que era jo qui ho demanava,
de son dolor apiadat,
com li he demanat també
que matantme de mi s'isca;
perque, li he dit: — Mentres visca,

jo guerra á mort vos faré.—

D. JAUM. Te podría costar car,
si exasperas son furor.

FLUV. No tinch, Comte, prou valor
per fer tant temps lo cobart.

D. JAUM. No has cumplert; tu respectarlo
debías com diguí jo.

FLUV. Y a no ser, senyor, per xó,
tornava jo sens matarlo?

D. JAUM. Fluviá! (*Irat.*)

FLU. A n'ell y á los sis
qne'l voltavan... (*Sinistrament.*)

D. JAUM. ¿Qué? (*Mitx comprenentlo.*)

FLU. Jo...

D JAUM. Parla.

FLUV. Quan hi ha mala herba sagarla.

D. JAUM. ¡Fluviá! Prou (*Volentlo imposar.*)

FLUV. (*Ap. y resolut.*) Jo som aixís.

D. JAUM. Se trobava al fi en sa casa,
y com vencedor, ab rahó
era ja'l rey d'Aragó.

FLUV. Com jo'l rey d'aquesta espasá.

D. JAUM. Respectar deus, y no m'erro,
á qui del regne senyor
empunya ja'l ceptre d'or,

FLUV. Com jo empunyo aquest de ferro.

D. JAUM. ¿No vols atendre á mos prechs?

FLUV. Si pregueu, ja estam vensuts.

D. JAUM. Tossut ets.

FLUV. (*Marcat.*) Si som tossuts! (*Orgull.*)
Que vos contestin los grechs.

D. JAUM. Conta per fi'l resultat
de aquesta trista embaixada.

FLUV. Per cert trista y desditxada:
menys vos, tothom perdonat.

D. JAUM. Que entri donchs. (*Després de pensar.*)

FLUV. Duas batallas
podem dá encara, senyor;
una en lo camp sitiador,
y un'altra dins las murallas.

D. JAUM. Y creus cert lo triumfo?

FLUV. No;
mes salvar vostra honra, sí.

D. JAUM. No vull ja més sanch per mi,
que entri'l Rey y mori jo.

Qué'm fa morir á sa entrada,
si de cap modo's concilia?
Mort ó fugint, ma familia
se queda aqui abandonada.

FLUV. Abandonada, senyor!
Ja podeu tranquil deixarla:
quedo jo per ampararla
ab riquesas y ab valor.
No hi ha ningú sota'l sol
que puga ferli una ofensa:
té ma espasa per defensa,
y mon amor per consol.

D.ª JAUM. Deixaume morir. (*Després de pensar.*)

FLUV. No, á fé.

D. JAUM. Mon consol la mort sería.

FLUV. ¡Mes, senyor!

D. JAUM. ¡Ay!

FLUV. (*Volentli tocar l'ánima.*) ¿Y María?

D. JAUM. ¡¡Ah!! Si... Fluviá... fugiré.
(*Tenintho per una acció vil y tenint por que'l sentín.*
¿Los ciutadans y los nobles?

FLUV. Junts esperan en la plassa;
mes si olviden que'l temps passa.

D. JAUM. Vull despedirm' de mos pobles.
Devant d'ells vaig á cumplir
mon jurament desditxat;
no vull que'm digan ingrat
si ambiciós me poden dir.

FLUV. No olvideu que nos esperan
dos caballs baix del palau,
y que á María matau
si matarvos ells pogueran.

D. JAUM. ¡Ah! María... T'ho dech dir
per si al salvarne ma vida
rápida fos la fugida.

FLUV. Maneu, y juro cumplir.

D. JAUM. Si saber logras un día
que de lo camp sitiador
pura ha tornat y ab honor
ma pobre filla María,
fesmho dir; mes si'l cel vol
que'l rubor pugi á sa cara,
llavors... no... diu be ma mare:
déixam duptar per consol.

MARG. (*Fora.*) ¡Comte d'Urgell!

D. JAUM. ¡Mare mía!
Tu detindás son furor,
dígali.
FLUV. ¿Mes cóm, senyor?
D. JAUM. Desd'ara tu ets lo seu guía.

ESCENA IV

FLUVIÁ.

¡Pobre Comte! En que han parat
tos dolsos somnis de gloria.
Prou rahó tindrá la Historia
si te diu lo desditxat.

ESCENA V

FLUVIÁ, DONA MARGARIDA

Que entra mirant de l'un cantó á l'altre, y no sabent lo (*que li passa.)*
MARG. ¡Fluviá!...
FLUV. ¡Ay Deu!
MARG. ¿Qué ha passat?
¡Lo enemich ve per batalla,
y naltres en la muralla
no tením ni un sol soldat!
¿Los falta 'l foch del valor
ab que nostres cors se creman?
¿Temen morir y no temen
una vida sens honor?
FLUV. ¡Ningú aquí tem lo perill!
MARG. ¿Per qué als murs donchs han faltat?
FLUV. Perqué aixís ho ha disposat...
MARG. ¿Qui? *(Ab febril impaciencia.*
FLUV. Lo Comte, vostre fill.
MARG. ¡Desditxat fill!... ¡Ahont es!
¡Vos delireu!... ¡Vull duptar!
¡Com pot ser, si va jurar
que sería.., ¡Rey ó res!
(Pensa un moment: li acut una idea, y de repent.)

¡Fluviá!

FLUV. ¿Senyora?

MARG. ¡Al moment!

(Assó últim tan imponent que Fluviá no pot contradirla; y se 'n va ab ella corrent cap al foro, fins que al passar per devant de la finestra, retrocedeixen horrorisats de lo que veuhen.)

MARG. ¡Oh!

FLUV. ¡Ah!

MARG. ¡Aquest crit de feresa!
¿Que passa?

FLUV. *(Magestat)* ¡'L Comte, Comtesa,
ha cumplert son jurament!
(Altre moment de pausa solemne.)

MARG. ¡No l'admeteu, Deu piadós,
d'un desditxat que delira!

FLUV. ¡Ahont te'l Senyor sa ira
quant ha permés que axó fos!

(Altre moment de pausa solemne. De repent acut una idea á Dona Margarida que deu ser grandiosa per lo que s' expressa en sa cara.)

MARG. ¡Fluviá!

FLUV. ¿Senyora?

MARG. ¿L'honor
vols salvá ab mi dels d'Urgell?

FLUV. Digau. *(Decidit á tot.)*

MARG. ¡Si débil cau ell,
alsemlo ab nostre valor!

FLUV. ¡Nostre valor! Juraría
que serveix ja de tan poch,
com d'estas atxas lo foch
quant sigui alt lo rey del dia.

MARG. Jo per l'honra d'esta guerra
crech que si 'ns ho proposám,
serveix tant... com aquest flam, *(Intenció.)*
sent lo Sol, rey de la terra.

FLUV. No vos comprench

MARG. Es vritat;
molt més clar dirho debía.
No fa llum lo flam sent día, *(Marcat.)*
mes arbola una ciutat.

FLUV. ¡Pensament més espantós!

MARG. ¡Tal deu ser si á tu t'espanta!

FLUV. (¡La ambició ha fet d'una santa
lo ser més cruel y odiós!)

MARG. ¡Del infant cau la arrogancia,
son triumfo així es vilipendi,
y morim dintre l'incendi
ab las glorias de Numancia!
FLUV. ¿Y no vos apiada en ell
sa bondat que d'ángel passa?
MARG. Fineix ab ell una rassa;
¡Es l'últim Comte d'Urgell!
y prefereix mon amor
resar devant creu honrada,
que tenir la creu pesada
de amar á un fill sens honor.
¡Si no l'ameu vos així
tot vostre amor es mentida!
FLUV. ¡Pero, senyora!... ¡y sa vida!
MARG. ¡Y son honor!
FLUV. ¡Ay de mí!
No sé qué teniu, Comtesa,
que á tothom al fi arrastreu
á fer lo que vos voleu,
(Margarida treu una de las atxas y dantla á Fluvià diu:)
MARG. ¡Aneu donchs ab l'atxa encesa!
y quant fassi las senyals,
vos sabeu com jo lo lloch
hont millor pot pendre'l foch
que ha de fernos inmortals.
FLUV. ¡Fins al Cel, donchs!
MARG. *(Entusiasme creixent.)* ¡Fins al cel,
que encara als mártirs ampara!
FLUV. Comtesa, ¿ara?
MARG. Sí, ara.

ESCENA VI

Dits, y FRA BENET pe'l fondo.

(Que havía aparegut dos ó tres versos avans, y en lo moment que ells dos anavan á fugir pe'l fondo, ells se'ls oposa dient ab magestat:)
FRA. B. ¡Comtesa!
FLUV. Y MARG. ¡Ah!
FRA. B. ¡Mare cruel!

MARG. (¡Sempre la fatalitat
oposantse á mos projec.es!)
FRA. B. ¡Cor sens carinyo ni afectes!
FLUV. ¡Deu de tots tinga pietat!
(Pausa fins que la Comtesa en un rampell.)
MARG. ¡Prompte, Fluviá! A vostre lloch.
FRA. B. ¡Será un crim
MARG. ¡Es una proesa
FRA. B. ¡Deu no ho vol
MARG. *(Imponent.)* Jo ho vull!
FRA. B. *(Horrorisat.)* Comtesa

(Fluviá lluytava com entre l'ángel del bé y lo del mal, pero lo «jo ho vull» es tant imponent que no pot resistir més y senva corrent y blandint l'atxa encesa; la Comtesa li corre a detrás després d'un moment y lí diu cridant, quant ell ja ha desaparegut:)

MARG. En veyent la senya, foch
FRA. B. Ja lo infern n'ha fet sa presa!

ESCENA VII

DONA MARGARIDA y FRA BENET.

(Margarida després de mirar per tot, baixa al prosceni.)

MARG. Lo cel vos ha portat... L'orgull de rassa
m'ha ja imposat la mort per condició.
Bé sabeu, pare, que he sufert ja massa.
Vull romprer tot lo que á lo mon m'enlla
ab vostre paternal benedicció.
FRA. B. Ministre del Senyor aqui en la terra,
deguí sols predicar amor y pau;
pel brill de los estels vos diguí: Guerra!
y jo me vaig errar, com sempre erra
qui á Deu oblida, del orgull esclau.
Ara ab tot lo dolor de l'ayma mía
a mars ne ploro mon inmens error,
y si ans de vostra mort lo cel m'envía
jo la benehiré, si com un día
sou tota carirat, virtut y amor.
MARG. Si ho era vos sabeu... ara honor mana
en la Comtesa última d'Urgell.
FRA. B. Mes antes que Comtesa sou cristiana!

MARG. Pero també só, pare, catalana
FRA. B. Ay, si sou causa d'est inmens flagell!
MARG. Qué dech llavoras fer?
FRA. B. Dar la corona
á qui de vostras armas ha triunfat;
perdonar á lo rey que ja us perdona,
y aconsolant al fill, noble matrona,
la pau donarli que li haveu robat.
MARG. Sens dupte delireu!
(Després de mirarlo.)
FRA. B. Res més, Comtesa,
vos pot aconsellar la veu de Cel.
MARG. Y el! té de trepitjarne ma grandesa!
FRA. B. També la mort al fi'n fará sa presa.
MARG. Mes presa honrosa per sa dalla cruel!
Pot darnos lo fugir tomba ignorada.
FRA. B. Ditxós qui entre'ls ditxosos se confón!
MARG. Mes si avuy la ciutat queda arrasada,
nos dona tomba gran y venerada,
en nostra historia que umplirá lo mon.
] B. Tomba que'm sembla que veig ja escupida
per mares que hi tindrán trossos del cor;
per fills que han quedat orfens; malehida
pels pobles que cridantvos: Parricida!
veurán en ella un odiós recort.
Orgull y vanitat es sols, Comtesa,
la gloria eterna que vos ha cegat,
malehida pel Cel en sa grandesa.
Si al fi complau al mon que es tot vilesa,
com pot complaure á Deu que es tot bondat?
MARG. Ah, pare, per pietat!
FRA. B. Ben desditxada!
MARG. La vostra absolució y que'm jutje Deu!
FRA. B. Absoldreus jo no dech. Sou condemnada.
MARG. De dalt del Monserrat, Verge adorada!
FRA. B. Y á vostre fill sens culpa condemneu.
MARG. Fill meu de lo meu cor!
(No volentho.)
FRA. B. Lo etern martiri
li prepareu altiva y criminal!
MARG. Ah! no; no vull lo ceptre!
FRA. B. Es un deliri
MARG. Perdó!
FRA. B. Voleulo?
MARG. Sí! Y mon fill jo miri,

quant mori, prop lo trono celestial!
(Ella frenética se agenolla; ell posa las mans sobre son cap y las beneheix.)
FRA. B. Escolta los seus prechs, Verge María!

ESCENA VIII

Dits, D. JAUME.

(Que al veurer á sa mare se sorprent. Lo Comte surt ab la barba més curta.)
D. JAUM. De qué, Comtesa, demaneu perdó?
(La Comtesa alsa'l cap; y al veurer á son fill arrenca un crit dolorós de l'ánima y se tira á sos brassos.)
MARG. Fill meu de lo meu cor!
D. JAUM. *(S'abrassan plorant.)* Oh alegría!
FRA. B. Geni de ferro que torsar podía
tant sols la nostra santa religió.
MARG. To ta justicia, Deu del Cel, venero!
D. JAUM. Ja, mare mía, m'haveu fet ditxós.
FRA. B. Que tu'ls ampararás, Deu meu, espero!
MARG. Que avisen à Fluviá!
(Anhelo.)
FRA. B. *(Anantsen pel foro.)* Jo vaig á ferho.
MARG. Al fi, fill meu, hem quedat sols los dos.

ESCENA IX

DONA MARGARIDA, D. JAUME.

D. JAUM. Digueu, Comtesa.
MARG. Perdona;
m'ha parlat la veu del Cel:
no tinch ja l'afany cruel
de voler esto corona.
D. JAUM. Qui ha fet que aixís abdiqueu
de vostre orgull, mare mía?
MARG. Qui tant sols ferho podía;
la religió, fill meu.
(D. Jaume queda un moment com abstret. Al fi com si

anás recordant, comensa baix los següents versos que los acaba en un delíri.)

D. JAUM. (*Com si ho vegés.*) «Lo mirarho sols m'aterra;
nos abalansém los dos;
rellisca ma planta en terra
y caych de dalt de la serra
al fons de abisme horrorós.»

MARG. Me donau, fill meu, espant!

D. JAUM. «Y la corona...»

MARG Oh suplici!

D. JAUM. «Se la cenyeix ell triomfant,
mentres jo estich espirant
en lo fons del precipici!»

MARG. Pobre fill! Son somni fer
n'omple ja sa fantasía.

D. JAUM. Ay que ha sigut, mare mía,
nostre abisme Balaguer!

MARG. Ara, aixuga, fill, ton plor.
(*Anant á aixugarli carinyosament.*)

ESCENA X

Dits y FLUVIÁ pel fondo.

FLUV. Es vostra la ordre, Comtesa?

MARG. Sí, Fluviá, y lo dit me pesa.

FLUV. M'haveu tret un pes del cor!

ESCENA XI

Dits, LUNA y després dos CIUTADANS.

LUNA. Dos ciutadans de embaixada
ab vos demanan parlar.

MARG. Sents, mon fill?

D. JAUM. Feulos entrar.

(*Luna surt y dessegu̇ida entran los dos ciutadans que se adelanta, s'agenollan y l'un després de l'altre besan la ma al Comte, tornant á quedar drets respectuosament y*

ab la gorra en la má, Lo director procurará que aquets dos tipos sían perfectament catalans.)

FLUV. Gent més lleal y més honrada!

D. JAUM. Podeu parlar.

CIUT 1 Jo... senyor...

CIUT. 2 (Vaya, home, pit y fora.)

D. JAUM. (Senzillez encantadora!

(*A sa mare.*)

FLUV. (Re en la boca; tot al cor.)

(*Al ultím avergonyít y jugant ab sa barretina y ab lo cap baix comensa lo seu discurs lo ciutadá.*)

CIUT. 1 Comte.

CIUT. 2 Rey. (*Apart á n'ell corretgintlo.*)

CIUT. 1. Rey... conmoguts,
nostre rey veyent plorar,
morir volem per deixar
vostres ulls per sempre aixuts.
Del traydó aném á la tenda,
si ho permeteu, desseguida.
Tots per vos darém la vida,
y si convé... fins l'hisenda.

(*Dant molt menos valor á la vida que á la hisenda. Franquesa ruda*)

MARG. (¿Qui vassalls més dignes té?)

D. JAUM. (¡Per consol assò 'm faltava!)

(*Ab goig.*)

CIUT. 1 ¿Era això?

CIUT. 2 Sí (No pensava
que ho sapigués tan bé.)

D. JAUM. Admirant vostre valor
queda 'us agrahit sols puch fer.

CIUT. 1 ¡Es que tot, tot Balaguer
morirá per vos, senyor!
Soch llaurador de la terra,
no se parlar, perdoneu;
si 1 ser vensut vos sap greu,
continueu, senyor, la guerra:
feu de la ciutat ruinas,
y per vos, senyor, jo crech
que aniríam fins al Grech
á buscar mes barretinas!

CIUT. 2 (¡Ahont vas ara!)

(*Sabentli greu lo que ha dit.*)

CIUT. 1 (*Cridant irat.*) ¿Y per qué no?
¿Si se'ns mana no's fará?

CIUT. 2 Sí, peró...
CIUT. I Cla y catalá,
Jo som aixís.

(Al sentir aquestas paraulas que sol dir sempre Fluviá, tots se giran mirantlo com aturdits de la igualtat de parlar, y al fí Fluviá diu apart y satisfet:)

FLUV. (¡Es com jo!)
D JAUM. ¡Qui rey d'aquestos cors és!
MARG, ¡Per re'l trono necessitas!
CIUT. 2. ¡Hem perdut ja tres cullitas!
¡Qué hi fa això! En perdrém tres més.
D. JAUM. ¡Tothom gran y generòs!
CIUT. I Un de mos fills ahí nit
va morí... en los murs ferit.

(Li apunta una lágrima que s'aixugá ab lo revés de la má. Mes de repent s'entusiasma y diu:)

D. JAUM. ¡Encara me 'n quedan dos!
¡Ah! ¡Quant m'heu ja aconsolat!
Quant te dech, generós poble!
¡Vostre oferiment es noble;
l'heu fet á l'adversitat!
Vos ne prench sols lo consol,
perque estich ja, lleals, perdut.
Mon enemich ha vensut;
feuvos d'ell estimar molt.
CIUT. I. ¡Re-Deu! *(Irats.)*
CIUT. 2. ¡May!
D. JAUM. Sí, ciutadants.
CIUT. I !May, senyor!
D. JAUM. *(Imperi.)* ¡Jo vos ho mano!
CIUT. 2. ¡Vos!
(Com volent dir: Ningú 'ns mana.)
D. JAUM. No, fills... vos ho demano.

(Assó últim dit ab una ternura inmensa, tant que los ciutadans que s'havían revel-lat enterament, s'inclinan enterament sumisos y com dihent que l'obehirán.)

FLUV. (¡Assó som los catalans!)
D. JAUM. Sols vos suplico ademés
que protegíu ja desd'ara
á ma... esposa, á la mia mare
y á ma... ¡Ah! no; á ningú més.

(Anava á dir á sa filla, y al recordarsen arrenca un crit de dolor, cayent abatut; mentres los ciutadans de un á un li besan la má que ell te cayguda. Los ciutadans saludan y avantsen diuhen:)

CIUT. 1 M'ha fet plorar.
CIUT. 2 ¡Com hi ha Deu,
que lo que es lo cor l'encerta!

(D. Jaume está abatut ab sa mare. Fluviá ha anat á voltar, y al arribar ara los ciutadans á la porta del fondo, ell ja'ls hi espera y los diu ab misteri:)

FLUV. Pot sé us recordi la oferta
dintre poch temps.

(Los ciutadans s'aturan sorpresos, se'l miran de cap á peus com examinant si es prou valent, s'ho consultan l'un á l'altre, y al fi satisfets de son exámen, lo ciutadá primer allarga la má, encaixant fort y li diu:)

CIUT. 1. Ja ho sabeu.

ESCENA XII

Dits, menos los dos CIUTADANS.

FLUV. Penseu que es la hora, senyor.
D. JAUM. Prepara nostra partida.
FLUV. *(Saluda y sen va.)*
MARG. ¡Tu te'n vas! ¿Y ahónt, ma vida?
D. JAUM. No molt lluny de vostre amor.
MARG. ¡Devant lo crim fugi'l dret!
D. JAUM. ¡Qui sap! Pot sé aneu errada.
¡Ma desditxa continuada
que'n duptés, mare, ja ha fet!

ESCENA XIII

Dits, FLUVIÁ.

FLUV. Lo caball al pati espera
Marxém, Comte.
D. JAUM. ¡Desditxat!
FLUV. S'acosta ja á la ciutat
lo exércit del d'Antequera.
D. JAUM. Marxém Fluviá; mes avans
deixau que un deber cumpleixi;

just es que ara'm despedeixi
de tots los meus capitáns.
(Fluviá se'n va pel fondo saludant.)

ESCENA XIV

DONA MARGARIDA. DON JAUME.

MARG. Durant la guerra que acaba
jo infundía en lo teu cor
enardiment y valor,
jo pel combat t'animava.
Mes ara que estás, fill meu,
trist, vensut y quasi sol,
jo seré lo teu consol.
D. JAUM. Sí, mare, sí, no'm deixeu!
MARG. Com pot deixarte una mare?
(Agafa la espasa de la panopla y li dona.)
Aquesta espasa, mon fill,
salvarte pot del perill:
es la espasa del teu pare.
Li donava jo ab amor
quant contra l'alarb marxava;
pot ser per ella tornava
sempre ab gloria y vencedor.
Verge del alt Monserrat,
á lo fill tambè amparau!

ESCENA XV

Dits FLUVIÁ, LUNA y los capitans.

FLUV. Los capitáns.
D. JAUM. Adeu siau!
(D. Jaume s'abrassa ab los dos ó tres capitáns; aquesta situació los conmou estramadament á tots; y al acabarse ab sa mare, no pot aguantar mes y diu:)

Dins... fius á la eternitat!

MARG. No, no ho voldrá la patrona
de Catulunya, María,
que ab tu la rassa 's perdría
dels Comtes de Barcelona.
Guarda la espasa ab amor.

D. JAUM. May de mi l'apartaré;
ella alentará ma fe,
ella 'm donará valor.
Resaré, y la creu aqueixa

La de la espasa.)

fará ma sort menos cruel.
Ay com acudím al Cel,
mare, quan la terra 'ns deixa!

MARG. Fill meu!

(*Tirantse a sos brassos.*)

D. JAUM. Mare, mare mía!

MARG. Perdó, mon fill!

D. JAUM. Vos, perdó!

(*Ara agafa sa mare y portantla apart li diu.*)

No olvideu, per compassió
ma pobre filla María!
Estimeula per favor,
que ella estimava á son pare.

MARG. Si es culpable...

D. JAUM. Llavors, mare,
necessita més amor!
Luna... á vos las encarrego
com á tu tambè, Fluviá.
Mare mía!

Despedintsen y anantsen.)

FLUV. *Enportantsel.*) Marxém.

(*Se sent un toch de corneta molt aprop que los esglaya.*)

TOTS. Ah!

FLUV. Son ja aqui!

MARG. Jo no sossego!

(*Fluviá y Jaume van á sortir per la porta d'un costat y retrocedeixen suposant que veuhen venir trobas.*)

Per aqui... Fuig del flagell!

(*Los indica la porta de la dreta y tambe'n fugen veyent lo mateix.*)

Per aqui!

FLUV. Ah!

(Desesperat.)

MARG. Quina agonía!

LUNA. Per aqui.

D. JAUM. (*En lo fondo.*) Adeu, mare mía!

(*Tot aquest final ha sigut agitat, corrent amunt y avall y mirant per las portas fins que ara s' ha cregut que la única salvació era la del fondo, y al moment d'anarla á passar, apareix D. Enrich ab soldats, al mateix temps que n'entran per las portas laterals. Esglay general.*)

TOTS. Ah!

ESCENA XVI

Dits, D. ENRICH y soldats.

(*Tots los de la escena desenvaynan los acers.*)

ENRI. Sou prés, Comte d'Urgell!

D. JAUM. (Fins en lo fugir desditxa)

LUNA. (Quina humillació, Deu meu!)

MARG. (Per suplir forsas donaume!)

FLUV. (N'hi ha per fé á trossos l'acer!)

ENRI. Llibres y sens dar la espasa
surtir podeu, caballers;
llibre n'es vostra familia;
(Al Comte.)
vos sou sols mon presoner.

MARG. Y cousumareu la infamia
de porta al Comte prés?

ENRI. Lo meu martiri es Comtesa,
que axó siguia mon deber!

MARG. Vostre deber!

D. JAUM. (*Suplicant.*) No, Comtesa!

MARG. Vostre deber, Deu del cel!
Y lo destrossar las honras
es vostre deber també?

ENRI. Comtesa d'Urgell!

MARG. Ma néta,
infant de Castella, hont es?

FLUV. (Espurnas d'entre las cendras!)

D. JAUM. (Ja infelís olvida al cel!)

MARG. Es deber de qui sols la honra
compren de un bon caballer

mentir amor á una verge
pura com ángel del cel;
infiltrar en sas entranyas
de seducció 'l foch ardent,
y una nit, al temps que espía,
y felló y mal caballer,
robant la dama y deshonra
deixant en son lloc ; no més,
conseguint un doble triumfo,
seductor y espía?

ENRI. Dcu!

MARG. Ma néta, infant de Castella!

ENRI. Si la he vist, que 'm mati 'l cel!

D. JAUM. Y ho nega encara!

MARG. Y ho nega!
Ni'l valor de dirho té!

ENRI. Cert que en amorós deliri,
presa d'un amor inmens,
á lo meu deber faltantne
vinguí á veurer sos ulls bells;
mes may vaig tocar sa honra
pura com l'oreig del cel,
ni de lo vist ser espía
poguí en lo meu campament.

MARG. Y espereu que assò jo crega?

D. JAUM. Perqué la vritat neguen?

ENRI. Comte de Urgell, vos ho juro.

FLUV. (Té de jùrar; ja no 'l crech!)

MARG. Acabem, infant, si ara
la néta mía no 'm deu;
faltantme vos á la honra
que 'm debeu com caballer,
y faltant jo á la paraulá
de rendirns' que hem dat al rey;
vos y naltres entre ruinas
dintre est palau morirém.

D. JAUM. Qué aneu ara á fer, Comtesa?

MARG. La mía neta.

ENRI. Rés en sé!

(*Margarida agafa l'atxa y sen va cap al fondo.*)

D. JAUM. ¡Ah, per pietat, deteniula!

MARG. ¡Deixaume, Comte d'Urgell!

ENRI. Com fidel la mort espero.

D. JAUM. ¡Mare mía!

MARG. ¡Deixau fer!
FLUV. ¡Per Deu, Comtesa!

ESCENA XVII

Dits, FRA BENET pe'l fondo.

(En aquest moment totas las figuras han arribat al fondo y están lluytant, quan se presenta Fra Benet com recordant son jurament á la Comtesa. Sorpresa gran.)

FRA. B. ¡Senyora!
MARG. ¡Ah, ah, ah! *(Deliri rápit.)*
FRA. B. *(Imponent.)* ¿Y lo jurament?
MARG. ¡No, no, pare, perdonaume:
teníu ja... ja l'he cumplert!

(Havía arribat dalt de la escalinata ahont hi ha la barana que dona al camp, y horrorisada de lo que anava á fer llansa l'atxa á baix y cau mitx desmayada en los brassos del frare que la va portant al prosceni mentre los altres diuhen:)

D. JAUM. (¡Fill indigne de tal mare,
ton ludibri ets tu mateix!)
FLUV. (¡Si ella arriba á pujá al trono,
quina reyna. Deu de Deu!)

(Ara lo frare acaba de deixar sentada á la Comtesa; un moment de pausa y diu:)

MARG. ¡No, era prou que mon regne y ma corona
se quedás en poder del d'Antequera;
la néta mia com un ángel bona
perque ell la deshonrás tan pura era!
FRA. B. ¡Deshonrás haveu dit!
ENRI. *(Irat.)* ¡Ah!
MARG. ¡Sí, sí, pare;
ab ell al campament fugí traydora!
FRA. B. ¡Y haveu cregut assó! Mon secret ara
revelaré.
D. JAUM. ¡Qué diu!
FRA. B. ¡Pura, es, senyora!
Sabent de vostre pare la sentencia
ab mí á lo camp volá del d'Antequera,
y portant lo perdó, á vostra presencia
tan pura tornará com avans era.

ESCENA XVIII

Dits, MANFREDO, DONA MARIA.

MARIA. Dona María. *(Anunciant y's queda.)*
D. JAUM. ¡Ah! ¡Tu, filla estimada!
MARG. ¡Neta de lo meu cor!
MARIA. *(Entrant.)* ¡Ay, avia mía!
D. JAUM. ¡Filla! *(Besantla y grans transports.)*
MARIA. ¡Mon pare!
D. JAUM. ¡Ay! ¡Ma filla amada!
MARIA. ¡Teníu vostre perdó! *(Dantli un pergamí.)*
D. JAUM. ¡Gracias, María!
MARIA. En ell mana tant sols vostre desterro.
MARG. Perdona, filla, ma suspita fera!

(Fluviá s'ha conmogut, y aixugantse una llágrima ab lo revés de la ma, diu:)

FLUV. (Per xó si que no hi val lo anar de ferro!)

(Mentrestant Enrich s'ha acostat á María que no havía reparat en ell y li diu:)

ENRI. També perdó lo meu amor espera.

(Dona María sorpresa lo mira y al fí ab dignitat diu:)

MARIA. Perdonat quedeu desd'ara,
D. Enrich.
ENRI *(Ab goig inmens.)* ¡Ah!

(D. Enrich en un transport va com á tirarse á sos brassos peró un moviment repulsíu d'ella, lo deté, fentlo decaurer.)

MARIA. ¡Fins al cel!
De amor en la lluyta cruel
ha triumfat l'amor de pare.
(Tirantse als brassos de son pare y sa avia.)
D. JAUM. Aneu... aneu del guanyat
trono á sostenir lo pes,
que pera mí, val molt més
aquesta felicitat.

(En aquest moment romp fora y lluny la marxa real de la época, pero quasi imperceptible y de manera que res puga destorbar de lo que passa en la escena.)

FRA. B. Comte.
D. JAUM. Sí... á mon desterro.
MANF. Vos hi acompanya María.

MARG. Y jo mon fill.
D. JAUM. Mare mía.
(Un dels capitans de D. Enrich havent sentit la música, s'acosta á l'una finestra y diu:)
CAPITÁ. A entrar va'l rey, si no m'erro.
(Desenvayna la espasa ell y tots los caballers del rey.)
D. JAUM. Adeu siau, lleals servidors!
(Lo Comte s'abrassa ab tots de un á un, y després apoyant-se queda ab sa mare que's despedeix plorant.)
MARG. Nobles barons, adeu siau.
FRA. B. Filla mía!
MARG. Ay! Mirau!
(Assò ho diu per lo que sufreix D. Enrich, vol anarli á dir una paraula de consol; al fi aparta de sí aquesta idea y apoyada en Fra Benet, plora)
FRA. B. (L'ambició es la mort dels cors!
D. JAUM. Me has deixat caure al barranch!
Catalunya! Patria mía!
Que no ho ploris algun día!
y ab llágrimas de sanch!
(Lo primer vers amargura, los altres tó poretich y després desapareixen, ell apoyat en sa mare y María en Fra Benet.)
CAPITÁ. Ja en la plassa entra lo rey!
Gloriós fi d'aquesta guerra!
(Fluviá se refá y diu de repent als seus:)
FLUV. Alsem pendons en la serra?
TOTS. Alsem.
FLUV. Seguiu.
(Se'n van.)
(Are quedan Enrich en la seva finestra y lo capitá en l'altre, fins al fi del acte.)
ENRI. Trista lley!
CAPITÁ. Ditxós Rey!
ENRI. Desditxat cor!
CAPITÁ. Visca'l Rey.
ENRI. Pobre María!
Adeu, esperansa mía!
(Entra Manfredo, mira per tots cantons com tenint por de de que vegin lo que va á fer; crida al infant y diu:)
MANF. Infant.
ENRI. ¡Ah! *(Sorprés al véurel.)*
MANF. ¡Os duch un recort!
(Se treu ab misteri la rosa desfullada del primer acte, la besa y després la dona al infant que la pren també besant-

la en un transport y comprenent l'amor de Manfredo.)

ENRI. ¡Y la dónas!

MAN. Vostra estrella
m'ha fet, infant, compassió,

ENRI. Mes que't queda en ta passió.

VEUS. ¡Visca'l Rey!

(Lo patge mira per tot com tement que'l sentin y al fi diu ab goig:)

MAN. *(Anantsen.)* ¡Men vaig ab ella!

(D. Enrich torna á besar la rosa; entra en aquest moment lo pendó de Castella, y ell al véurel diu ab dolor.)

ENRI. ¡Ah! ¡Lo cor me costa assó!

PROU.

NOTAS

Per lo bon efecte de la representació, es molt convenient que lo director escursi, lo menos de una plana, la escena VII del primer acte; en aquest cas, podrá triar per suprimir lo que menos efecte conega que puga produhir, atesas las facultats de l'actríu.

Los papers de ciutadans, encar que curs, se deuhen confiar á actors de primer ordre.

Lo actor encarregat de Manfredo deu ser un primer galán jove; en cas de no tenir prou confiansa en lo actor, se pot acabar en lo primer acte en lo vers «Ja han desfullat la rosa de ma esperansa» y lo tercer en lo vers «y ab llágrimas de sanch!» deixant axís fora tot lo inciden del patge.

Setmanari Catalá de Literatura

Obres Publicades

Lo Contramestre,	3	*actes, de Serafí Pitarra*	2'00
Las Euras del Mas,	3	» » »	2'00
Las Joyas de la Roser.	3	» » »	2'00
Lo Ferrer de Tall	3	» » »	2'00
Los Segadors,	3	» » »	2'00
Amor telefónich,	1	» *de Eduart Aulés*	1'00
Las claus de Girona,	3	» *de Serafí Pitarra*	2'00
El Drach,	1	» *de J. Pous Pagés*	1'00
Lo Monjo negre,	3	» *de Serafí Pitarra*	2'00
¡Permetim!...,	1	» *de Lluis Puiggari*	1'00
Dillúns de sabater,	1	» *de R. Ramón Vidales.*	1'00
Sota Terra,	3	» *de Serafí Pitarra*	2'00
El casament per forsa,	1	» *de Molière*	1'00
La nit dels Reys,	1	» *de S. Vilaregut*	1'00
Lo Rector de Vallfogona	3	» *de Serafí Pitarra*	2'00
La mà de mico,	1	» *de S. Vilaregut*	1'00
Historia de Cristofol Colón		*(monólech) de P. Parellada*	0'50
La Presentalla,	3	*actes, d'Apeles Mestres*	2'00
Un Malalt,		*(monólech)* » »	0'25
Café y Copa	1	*acte, de Serafí Pitarra*	1'00
La Banda de Bastardía,	3	*actes, de* » »	2'00
L'Ordinari Henschel,	5	» *de Gerart Hauptmann*	2'00
El Barber de Sevilla,	4	» *de Beaumarchais*	2'00
Baratería,	2	» *de Lorde y Forestier*	1'50
El viatje del senyor Pons	4	*de Labiche y Martin*	2'00
¡O Rey ó res!	3	» *de Serafí Pitarra*	2'00

Redacció y Administració:
CARRER PETRITXOL, núm 2 — BARCELONA
Imprempta de Salvador Bonavía.